

Cudzoziemcy w polskim systemie ubezpieczeń społecznych

Wyd. 2

DEPARTAMENT STATYSTYKI I PROGNOZ AKTUARIALNYCH

Warszawa, lipiec 2021

ZAKŁAD
UBEZPIECZEŃ
SPOŁECZNYCH

Opracowanie:

Grażyna Mrugała
Piotr Kugiel

Akceptowała:

Hanna Zalewska
Dyrektor Departamentu
Statystyki i Prognoz Aktuarnych

SPIS TREŚCI

➤	WPROWADZENIE	7
➤	CUDZOZIEMCY ZGŁOSZENI DO UBEZPIECZEŃ EMERYTALNEGO I RENTOWYCH	7
	Zmiany w liczbie i strukturze cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według kraju obywatelstwa w latach 2008-2020.....	8
	Charakterystyka cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych w latach 2015–2020 ...	11
	1. Charakterystyka według płci	11
	2. Charakterystyka według wieku	13
	3. Charakterystyka według płci i wieku	16
	4. Charakterystyka według województwa miejsca zamieszkania ubezpieczonego	17
	5. Charakterystyka według wybranych tytułów ubezpieczeń.....	21
	6. Charakterystyka według województwa siedziby płatnika.....	24
	7. Charakterystyka według sekcji PKD płatnika	28
➤	CUDZOZIEMCY ZGŁOSZENI DO UBEZPIECZENIA CHOROBOWEGO.....	31
	Zmiany w liczbie i strukturze cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczenia chorobowego według kraju obywatelstwa w latach 2015-2020.....	31
➤	ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE CUDZOZIEMCÓW WYPŁACANE PRZEZ ZUS.....	33
	Emerytury i renty wypłacone cudzoziemcom w grudniu 2020 roku	34
	Zasiłki i świadczenia krótkoterminowe wypłacone cudzoziemcom w latach 2015-2020.....	35
➤	PRZYPIS SKŁADEK NA UBEZPIECZENIA EMERYTALNE, RENTOWE I CHOROBOWE CUDZOZIEMCÓW W LATACH 2016-2020	39
➤	STANY KONT I SUBKONT CUDZOZIEMCÓW NA KONIEC 2019 I 2020 ROKU	40
➤	SYTUACJA DEMOGRAFICZNA POLSKI A UBEZPIECZENI CUDZOZIEMCY.....	43
➤	SYMULACJE WPLYWÓW SKŁADKOWYCH NA UBEZPIECZENIE EMERYTALNE I WYDATKÓW NA EMERYTURY DLA CUDZOZIEMCÓW	46
➤	PODSUMOWANIE	49

SPIS TABEL

<i>Tabela 1. Liczba cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według kraju obywatelstwa – stan na koniec roku</i>	9
<i>Tabela 2. Struktura cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według kraju obywatelstwa – stan na koniec roku</i>	10
<i>Tabela 3. Liczba cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według płci – stan na koniec roku</i>	11
<i>Tabela 4. Liczba cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według wieku – stan na koniec roku</i>	14
<i>Tabela 5. Struktura cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według wieku – stan na koniec roku</i>	14
<i>Tabela 6. Liczba cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według kraju obywatelstwa i wieku – stan na 31.12.2020 r.</i>	15
<i>Tabela 7. Struktura cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według kraju obywatelstwa i wieku – stan na 31.12.2020 r.</i>	15
<i>Tabela 8. Liczba cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według województwa miejsca zamieszkania ubezpieczonego – stan na koniec roku</i>	18
<i>Tabela 9. Struktura cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według województwa miejsca zamieszkania ubezpieczonego – stan na koniec roku</i>	19
<i>Tabela 10. Struktura cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według kraju obywatelstwa i województwa miejsca zamieszkania ubezpieczonego – stan na 31.12.2020r.</i>	20
<i>Tabela 11. Liczba cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według wybranych tytułów ubezpieczeń – stan na koniec roku</i>	23
<i>Tabela 12. Liczba cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według województwa siedziby płatnika – stan na koniec roku</i>	25
<i>Tabela 13. Struktura cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według województwa siedziby płatnika – stan na koniec roku</i>	26
<i>Tabela 14. Struktura cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według kraju obywatelstwa i województwa siedziby płatnika – stan na 31.12.2020 r.</i>	28
<i>Tabela 15. Liczba cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według sekcji PKD płatnika – stan na koniec roku</i>	29
<i>Tabela 16. Struktura cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według sekcji PKD płatnika – stan na koniec roku</i>	30
<i>Tabela 17. Struktura cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według kraju obywatelstwa i sekcji PKD płatnika – stan na 31.12.2020 r.</i>	31
<i>Tabela 18. Liczba cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczenia chorobowego według kraju obywatelstwa – stan na koniec roku</i>	32
<i>Tabela 19. Udział cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczenia chorobowego w liczbie cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według kraju obywatelstwa – stan na koniec roku</i>	32
<i>Tabela 20. Struktura cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczenia chorobowego według kraju obywatelstwa – stan na koniec roku</i>	33
<i>Tabela 21. Liczba cudzoziemców pobierających zasiłki i świadczenia krótkoterminowe w latach 2015-2020</i>	36
<i>Tabela 22. Kwota wydatków na zasiłki i świadczenia krótkoterminowe wypłacone cudzoziemcom w latach 2015-2020</i>	36
<i>Tabela 23. Miesięczny przypis składek i przeciętna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe</i>	39
<i>Tabela 24. Współczynnik obciążenia demograficznego dla populacji Polski – proporcja liczby osób w wieku poprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym – stan na koniec roku</i>	44

<i>Tabela 25. Przyrost liczby cudzoziemców w wieku produkcyjnym, który gwarantowałby zatrzymanie współczynnika obciążenia demograficznego na poziomie z 2020 r.</i>	<i>45</i>
<i>Tabela 26. Przyrost liczby cudzoziemców w wieku produkcyjnym, który gwarantowałby zmniejszenie tempa wzrostu współczynnika obciążenia demograficznego o połowę</i>	<i>45</i>

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Zmiana liczby cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według kraju obywatelstwa – stan na koniec roku	10
Rysunek 2. Zmiany w strukturze cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według kraju obywatelstwa – stan na koniec roku	10
Rysunek 3. Zmiana liczby cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według płci – stan na koniec roku.....	12
Rysunek 4. Zmiany w strukturze cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według płci – stan na koniec roku.....	12
Rysunek 5. Zmiany w strukturze cudzoziemców wg kraju obywatelstwa i płci	13
Rysunek 6. Struktura cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według kraju obywatelstwa i wieku	16
Rysunek 7. Piramidy wieku ubezpieczonych i cudzoziemców – udziały ubezpieczonych w danym wieku dla danej płci	17
Rysunek 8. Udziały cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według województwa miejsca zamieszkania ubezpieczonego	19
Rysunek 9. Zmiany w udziale cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według województwa miejsca zamieszkania ubezpieczonego.....	21
Rysunek 10. Zmiana liczby cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według wybranych tytułów ubezpieczeń – stan na koniec roku	23
Rysunek 11. Zmiany w strukturze cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według wybranych tytułów ubezpieczeń – stan na koniec roku.....	23
Rysunek 12. Zmiany w strukturze cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych wg kraju obywatelstwa i wybranych tytułów ubezpieczeń.....	24
Rysunek 13. Udziały cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według województwa siedziby płatnika	26
Rysunek 14. Zmiany w udziale cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według województwa siedziby płatnika	27
Rysunek 15. Zmiany w strukturze cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według sekcji PKD płatnika	30
Rysunek 16. Zmiany w strukturze cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczenia chorobowego według kraju obywatelstwa – stan na koniec roku	33
Rysunek 17. Porównanie struktury liczby świadczeń emerytalnych i rentowych ogółem wypłacanych przez ZUS oraz cudzoziemców według rodzaju świadczenia w grudniu 2020 r.	35
Rysunek 18. Zmiany w liczbie cudzoziemców pobierających zasiłki i świadczenia krótkoterminowe w latach 2015–2020	36
Rysunek 19. Zmiany w strukturze wydatków na zasiłki i świadczenia krótkoterminowe wypłacone cudzoziemcom w latach 2015–2020	37
Rysunek 20. Zmiany w strukturze wydatków na zasiłki i świadczenia krótkoterminowe wypłacone cudzoziemcom według kraju obywatelstwa.....	38
Rysunek 21. Porównanie struktury środków zapisanych na kontach i subkontach ogółu ubezpieczonych w ZUS i cudzoziemców na koniec 2020 roku.....	42
Rysunek 22. Porównanie struktury według kwot środków zapisanych na kontach i subkontach cudzoziemców i ubezpieczonych w ZUS ogółem	42
Rysunek 23. Symulacje wpływów składkowych na ubezpieczenie emerytalne dla cudzoziemców (osoby urodzone po 1948 r.) – w procencie PKB.....	48
Rysunek 24. Symulacje wydatków na emerytury według nowych zasad z FUS dla cudzoziemców (osoby urodzone po 1948 r., emerytury przyznane od 2021 r.) – w procencie PKB.....	48

➤ WPROWADZENIE

Zgodnie z przepisami o systemie ubezpieczeń społecznych wszystkie osoby, które są m.in. pracownikami, zleceniobiorcami, prowadzącymi pozarolniczą działalność podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Ubezpieczeniom tym (poza szczególnymi przypadkami) podlegają również cudzoziemcy, którzy wykonują pracę w Polsce.

W Polsce pracuje coraz więcej cudzoziemców. Rośnie również liczba cudzoziemców, którzy podlegają ubezpieczeniom społecznym. O ile w latach 2009-2014 liczba cudzoziemców, którzy podlegali ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym wzrosła o 59,3 tys., to w okresie od grudnia 2014 r. do grudnia 2020 r. już o 600,8 tys.

Opracowanie zawiera analizę danych o cudzoziemcach podlegających ubezpieczeniom społecznym w ZUS w różnych przekrojach. Przedstawione zostały dane o cudzoziemcach podlegających ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz ubezpieczeniu chorobowemu. Analizy dotyczą zmian liczby cudzoziemców oraz różnych cech cudzoziemców m.in.: obywatelstwa, płci, wieku, miejsca zamieszkania, siedziby płatnika składek, tytułu ubezpieczenia. Zaprezentowane zostały dane o świadczeniach wypłacanych przez ZUS cudzoziemcom, a także dane o stanach kont ubezpieczonych cudzoziemców.

Opracowanie to stanowi aktualizację informacji o cudzoziemcach podlegających ubezpieczeniom społecznym w ZUS o dane według stanu na koniec 2020 roku. Zawiera również analizę istotnych zmian w liczbie i strukturze cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń społecznych, jakie nastąpiły pomiędzy grudniem 2019 a grudniem 2020 roku. Analiza ta dotyczy w szczególności wpływu ogłoszonego w Polsce w marcu 2020 roku stanu epidemii (wywołanej rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2) na liczbę i strukturę ubezpieczonych cudzoziemców. Utrudnienia w przekraczaniu granic, „zamrożenie” gospodarki, zmiany na rynku pracy, które były wynikiem wprowadzenia reżimu sanitarnego, przyczyniły się do ograniczeń w napływie migrantów. Jednocześnie wprowadzone zostały szczególne rozwiązania dotyczące pobytu i pracy cudzoziemców w Polsce. Pozwalają one m.in. na przedłużenie legalnego pobytu w Polsce, zmianę warunków zatrudnienia cudzoziemców lub podjęcie pracy sezonowej bez konieczności starania się o nowe lub przedłużenie poprzedniego zezwolenia.

Dodatkowo opracowanie prezentuje wyniki analizy wpływu prognozowanej liczby cudzoziemców w wieku produkcyjnym na poprawę sytuacji demograficznej w Polsce oraz symulacje wpływów składkowych na ubezpieczenie emerytalne oraz wydatków na emerytury wypłacane z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych dla osób z obywatelstwem innym niż polskie w latach 2021-2070.

Uwagi!

Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się nieznacznie różnić od podanych wielkości „ogółem”.

Mimo opuszczenia 31 stycznia 2020 roku przez Wielką Brytanię struktur Unii Europejskiej (UE), w liczbie cudzoziemców z obywatelstwem krajów UE na koniec 2020 roku uwzględniliśmy obywateli brytyjskich, ze względu na trwający okres przejściowy.

➤ CUDZOZIEMCY ZGŁOSZENI DO UBEZPIECZEŃ EMERYTALNEGO I RENTOWYCH

Według przepisów o zabezpieczeniu społecznym (poza szczególnymi sytuacjami) ubezpieczeni, którzy wykonują pracę w Polsce, podlegają ustawodawstwu polskiemu. W związku z tym takie osoby obowiązkowo podlegają ubezpieczeniom społecznym zgodnie z ustawą o systemie ubezpieczeń społecznych¹.

Obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi są objęci m.in.:

- pracownicy, z wyłączeniem prokuratorów,

¹ Dz. U. z 2021 r. poz. 423 z późn. zm.

- członkowie rolniczych spółdzielni produkcyjnych,
- zleceniobiorcy,
- osoby, które prowadzą pozarolniczą działalność gospodarczą,
- duchowni,
- posłowie i senatorowie pobierający uposażenie,
- osoby, które pobierają zasiłek dla bezrobotnych,
- osoby, które są na urloпах wychowawczych lub pobierają zasiłek macierzyński albo zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego,
- członkowie rad nadzorczych.

Osoby, które nie spełniają warunków do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi, mają prawo przystąpić do tych ubezpieczeń dobrowolnie.

Zmiany w liczbie i strukturze cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według kraju obywatelstwa w latach 2008-2020

Z danych Centralnego Rejestru Ubezpieczonych liczba osób fizycznych², które podlegały ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz posiadają obywatelstwo inne niż polskie wzrosła z 65,0 tys. w grudniu 2008 roku do 725,2 tys. w grudniu 2020 roku (*Tabela 1*). Oznacza to 11-krotny wzrost liczby cudzoziemców, przy czym liczba cudzoziemców z krajów UE wzrosła ponad 2-krotnie, a cudzoziemców spoza UE ponad 14-krotnie. W porównaniu do grudnia 2019 r. liczba ubezpieczonych cudzoziemców wzrosła o blisko 74 tys. osób (wzrost o 11,3%).

Według stanu na 31 grudnia 2020 r. liczba cudzoziemców z krajów UE wyniosła 38,7 tys. osób (w liczbie tej uwzględniona została liczba obywateli brytyjskich), natomiast liczba cudzoziemców z krajów spoza UE – 686,4 tys., w tym 532,5 tys. osób z obywatelstwem ukraińskim. Pozostałymi obywatelstwami o największej liczebności są również obywatelstwa krajów spoza UE, tj. białoruskie (50,6 tys.), gruzińskie (13,0 tys.), mołdawskie (10,8 tys.) i rosyjskie (10,4 tys.).

Od 2008 roku liczba cudzoziemców zgłoszonych w ZUS do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych oraz ich udział w ogólnej liczbie ubezpieczonych w ZUS stale rośnie. Od 2015 roku obserwowany jest większy wzrost liczebności cudzoziemców ubezpieczonych w ZUS. Najwyższy wzrost zanotowaliśmy między rokiem 2016 i 2017 – wzrost o 147,1 tys. Następnie co roku wzrost ten był coraz niższy: między 2017 i 2018 rokiem – o 129,5 tys., między 2018 i 2019 rokiem – o 81,8 tys. W grudniu 2020 roku liczba cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych była blisko 4-krotnie większa niż w grudniu 2015 roku.

W latach 2008-2014 cudzoziemcy stanowili niecały 1% ogółu ubezpieczonych w ZUS. Na koniec 2016 roku udział cudzoziemców w ogólnej liczbie ubezpieczonych w ZUS wyniósł prawie 2%, natomiast według stanu na 31 grudnia 2020 r. udział cudzoziemców wyniósł już 4,6%.

Największa dynamika wzrostu liczby cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych obserwowana jest dla obywateli krajów spoza UE, w szczególności:

- **dla obywateli Ukrainy** – w 2020 roku odnotowano 32,8-krotny wzrost liczby osób zgłoszonych do ubezpieczeń w stosunku do 2008 roku oraz ponad 5-krotny wzrost w stosunku do 2015 roku (w badanym okresie liczba ubezpieczonych wzrosła z 16,2 tys. osób do 532,5 tys. w grudniu 2020 roku.),
- **dla obywateli Gruzji** – w 2020 roku odnotowano przeszło 68,5-krotny wzrost liczby osób zgłoszonych do ubezpieczeń w stosunku do 2008 roku oraz blisko 26-krotny wzrost w stosunku do 2015 roku (w badanym okresie liczba ubezpieczonych wzrosła z 189 osób do 13,0 tys. w grudniu 2020 roku),
- **dla obywateli Indonezji** – w 2020 roku odnotowano przeszło 28,5-krotny wzrost liczby osób zgłoszonych do ubezpieczeń w stosunku do 2008 roku oraz ponad 13-krotny wzrost w stosunku do 2015 roku (w badanym okresie liczba ubezpieczonych wzrosła z 57 osób do 1,6 tys. w grudniu 2020 roku),

² Osoba fizyczna - ubezpieczony występujący tylko raz - bez względu na liczbę kodów tytułów, z jakimi jest ubezpieczony

- **dla obywateli Bangladeszu** – w 2020 roku odnotowano przeszło 27,6-krotny wzrost liczby osób zgłoszonych do ubezpieczeń w stosunku do 2008 roku oraz ponad 6-krotny wzrost w stosunku do 2015 roku (w badanym okresie liczba ubezpieczonych wzrosła z 66 osób do 1,8 tys. w grudniu 2020 roku),
- **dla obywateli Filipin** – w 2020 roku odnotowano przeszło 20-krotny wzrost liczby osób zgłoszonych do ubezpieczeń w stosunku do 2008 roku oraz blisko 12-krotny wzrost w stosunku do 2015 roku (w badanym okresie liczba ubezpieczonych wzrosła z 140 osób do 2,8 tys. w grudniu 2020 roku),
- **dla obywateli Azerbejdżanu** – w 2020 roku odnotowano 17,6-krotny wzrost liczby osób zgłoszonych do ubezpieczeń w stosunku do 2008 roku oraz blisko 7-krotny wzrost w stosunku do 2015 roku (w badanym okresie liczba ubezpieczonych wzrosła z 81 osób do 1,4 tys. w grudniu 2020 roku),
- **dla obywateli Mołdawii** – w 2020 roku odnotowano przeszło 13,5-krotny wzrost liczby osób zgłoszonych do ubezpieczeń w stosunku do 2008 roku oraz ponad 4-krotny wzrost w stosunku do 2015 roku (w badanym okresie liczba ubezpieczonych wzrosła z 789 osób do 10,8 tys. w grudniu 2020 roku),
- **dla obywateli Białorusi** – w 2020 roku odnotowano ponad 12-krotny wzrost liczby osób zgłoszonych do ubezpieczeń w stosunku do 2008 roku oraz blisko 6-krotny wzrost w stosunku do 2015 roku (w badanym okresie liczba ubezpieczonych wzrosła z 4,2 tys. osób do 50,6 tys. w grudniu 2020 roku),
- **dla obywateli Brazylii** – w 2020 roku odnotowano 11,5-krotny wzrost liczby osób zgłoszonych do ubezpieczeń w stosunku do 2008 roku oraz 4-krotny wzrost w stosunku do 2015 roku (w badanym okresie liczba ubezpieczonych wzrosła ze 103 osób do 1,2 tys. w grudniu 2020 roku).

W badanym okresie struktura cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według kraju obywatelstwa ulegała dynamicznym zmianom (*Tabela 2*). Udział cudzoziemców z krajów UE systematycznie spada (z 25,1% w grudniu 2008 roku do 5,3% w grudniu 2020 roku), natomiast udział cudzoziemców z krajów spoza UE systematycznie rośnie (z 74,9% w grudniu 2008 roku do 94,7% w grudniu 2020 roku). Największe zmiany obserwowane są przede wszystkim we wzroście udziału obywateli z Ukrainy (z 25,0% w grudniu 2008 roku do 73,8% w grudniu 2018 roku). Od grudnia 2019 roku notujemy nieznaczny spadek udziału obywateli z Ukrainy w ogóle ubezpieczonych cudzoziemców (do poziomu 73,4% w grudniu 2020 roku).

Tabela 1. Liczba cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według kraju obywatelstwa – stan na koniec roku

Cudzoziemcy zgłoszeni do ubezpieczeń: emerytalnego i rentowych													
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	65 041	69 813	78 608	88 423	93 012	101 083	124 349	184 188	293 188	440 255	569 724	651 506	725 173
Obywatelstwo krajów UE *	16 350	17 138	19 048	20 591	22 242	24 656	27 349	29 421	31 694	34 116	35 960	37 596	38 733
Obywatelstwo krajów spoza UE w tym:	48 691	52 675	59 560	67 832	70 770	76 427	97 000	154 767	261 494	406 139	533 764	613 910	686 440
UKRAIŃSKIE	16 237	18 602	21 777	27 659	29 713	32 989	49 150	101 150	194 418	316 474	420 723	479 113	532 503
BIŁORUSKIE	4 184	4 320	4 927	5 512	6 035	6 387	7 094	8 903	14 351	24 013	34 143	42 797	50 606
GRUZIŃSKIE	189	204	223	259	313	360	408	505	624	2 725	6 931	10 611	12 971
MOŁDAWSKIE	789	643	817	967	994	1 217	1 767	2 628	5 024	6 510	7 656	8 901	10 762
ROSYJSKIE	3 018	3 201	3 448	3 558	3 661	3 832	4 178	4 692	5 691	6 654	7 569	9 117	10 369

*w liczbie cudzoziemców z obywatelstwem krajów UE uwzględniona jest liczba obywateli brytyjskich

Rysunek 1. Zmiana liczby cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według kraju obywatelstwa – stan na koniec roku

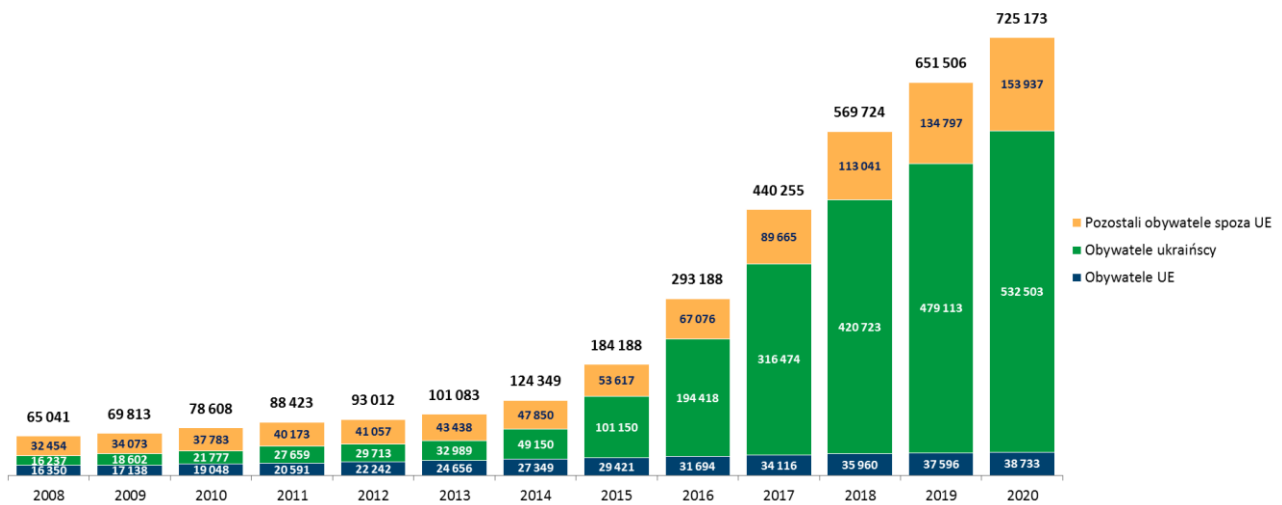
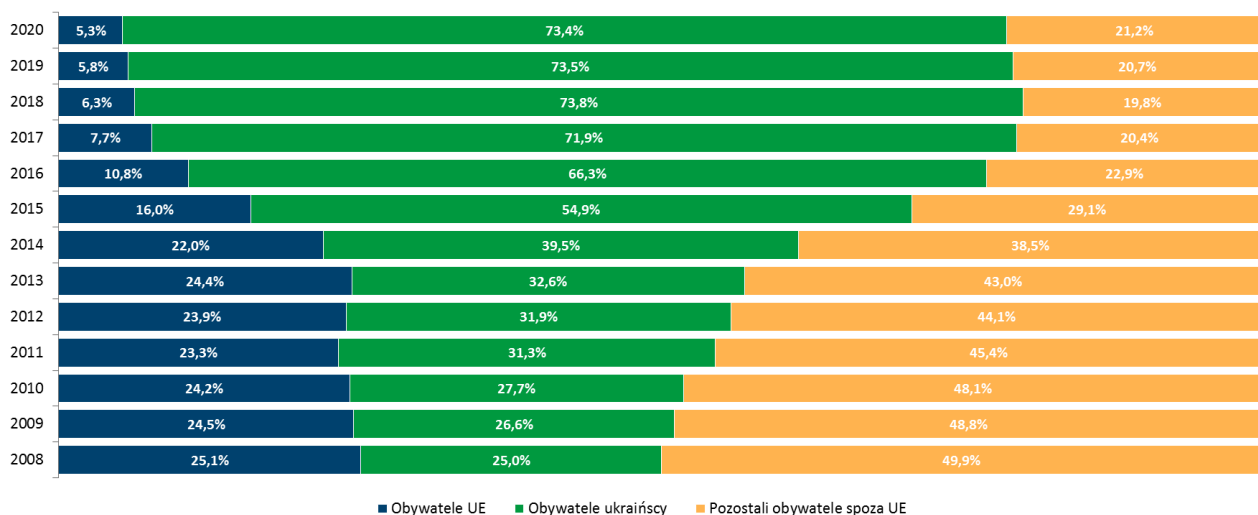

Tabela 2. Struktura cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według kraju obywatelstwa – stan na koniec roku

Obywatelstwo	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Obywatelstwo krajów UE	25,1	24,5	24,2	23,3	23,9	24,4	22,0	16,0	10,8	7,7	6,3	5,8	5,3
Obywatelstwo krajów spoza UE w tym:	74,9	75,5	75,8	76,7	76,1	75,6	78,0	84,0	89,2	92,3	93,7	94,2	94,7
UKRAIŃSKIE	25,0	26,6	27,7	31,3	31,9	32,6	39,5	54,9	66,3	71,9	73,8	73,5	73,4
BIAŁORUSKIE	6,4	6,2	6,3	6,2	6,5	6,3	5,7	4,8	4,9	5,5	6,0	6,6	7,0
GRUZIŃSKIE	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,3	0,3	0,2	0,6	1,2	1,6	1,8
MOŁDAWSKIE	1,2	0,9	1,0	1,1	1,1	1,2	1,4	1,4	1,7	1,5	1,3	1,4	1,5
ROSYJSKIE	4,6	4,6	4,4	4,0	3,9	3,8	3,4	2,5	1,9	1,5	1,3	1,4	1,4

Rysunek 2. Zmiany w strukturze cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według kraju obywatelstwa – stan na koniec roku

Charakterystyka cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych w latach 2015–2020

W tej części opracowania zaprezentowano zmiany w liczbie i strukturze cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych w latach 2015-2020 według stanu na koniec roku. Cudzoziemcy zostali scharakteryzowani według płci i wieku, województwa miejsca zamieszkania ubezpieczonego, wybranych tytułów ubezpieczeń oraz województwa siedziby płatnika i sekcji PKD płatnika.

Charakterystyka cudzoziemców zaprezentowana została ogółem dla populacji cudzoziemców oraz w podziale na obywatelstwo krajów UE i spoza UE (w tym dla pięciu obywatelstw o największej liczebności w grudniu 2020 roku, tj. ukraińskiego, białoruskiego, gruzińskiego, mołdawskiego i rosyjskiego).

1. Charakterystyka według płci

W badanym okresie wśród cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych dominowali mężczyźni. Struktura populacji cudzoziemców według płci nie zmieniła się znacząco – odsetek mężczyzn w badanym okresie nieznacznie wzrastał z 65,5% w 2015 roku do 66,6% w grudniu 2018 roku, a następnie od grudnia 2019 malał. W grudniu 2020 roku wrócił do poziomu z 2015 roku i wyniósł 65,8% (*Rysunek 4*). Natomiast w wybranych grupach obywatelstw spoza UE (poza ukraińskim) odsetek mężczyzn w 2020 roku jest znacząco wyższy niż w 2015 roku (*Rysunek 5*).

Pomiędzy wybranymi grupami obywatelstw zauważyć można różnice w strukturze według płci (*Rysunek 5*). Odsetek mężczyzn – obywateli krajów UE jest wyższy niż odsetek mężczyzn – obywateli krajów spoza UE (na koniec grudnia 2020 r. odpowiednio 74,3% i 65,3%). W grudniu 2020 roku spośród wybranych pięciu obywatelstw najniższy odsetek mężczyzn odnotowano wśród obywateli Rosji a najwyższy wśród obywateli Gruzji (odpowiednio 54,1% i 81,3%).

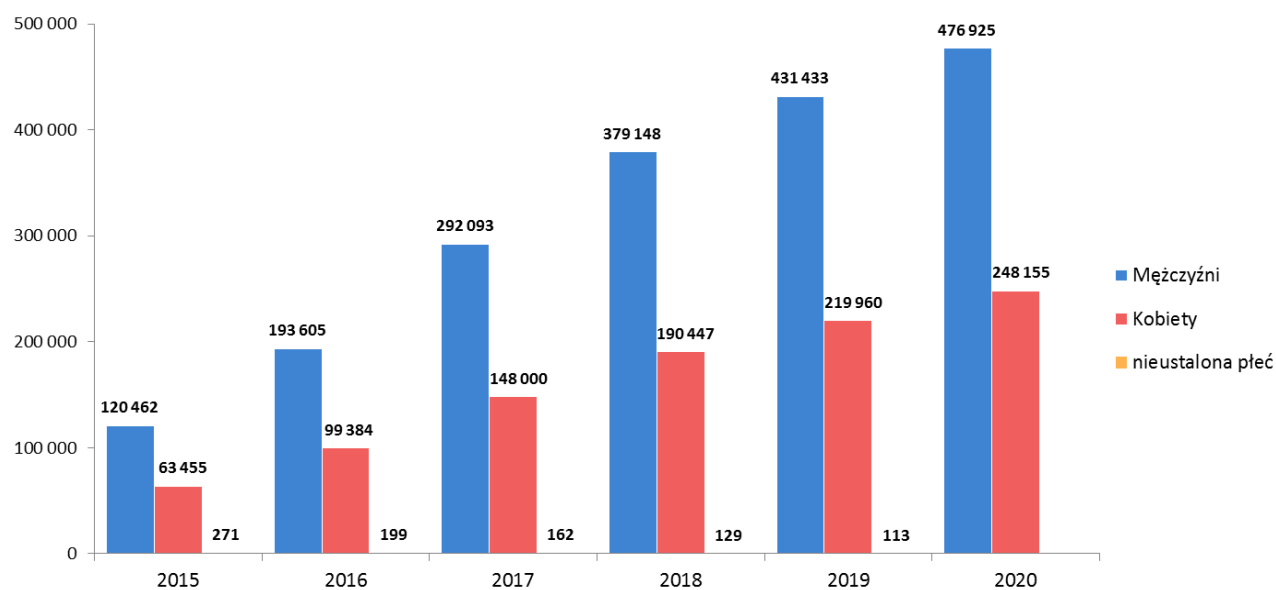
W grudniu 2020 roku w porównaniu do grudnia 2019 roku największy bezwzględny wzrost liczby zarówno mężczyzn jak i kobiet zgłaszanych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych odnotowano dla obywateli Ukrainy (odpowiednio o 30,2 tys. osób i 23,2 tys. osób.)

Tabela 3. Liczba cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według płci – stan na koniec roku

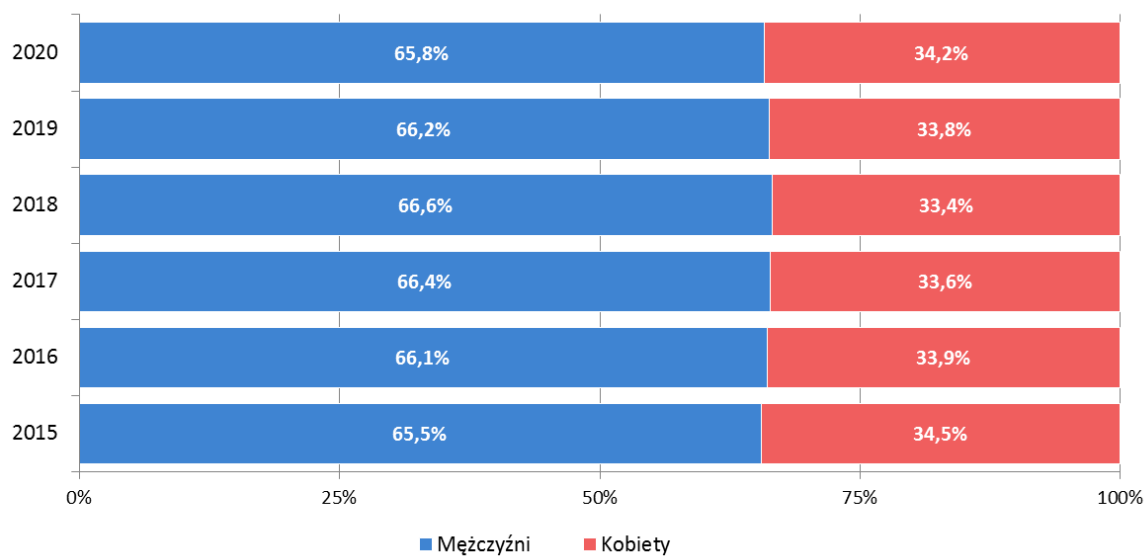
Cudzoziemcy zgłoszeni do ubezpieczeń: emerytalnego i rentowych

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	184 188	293 188	440 255	569 724	651 506	725 173
Mężczyźni	120 462	193 605	292 093	379 148	431 433	476 925
Kobiety	63 455	99 384	148 000	190 447	219 960	248 155
nieustalona płeć	271	199	162	129	113	93

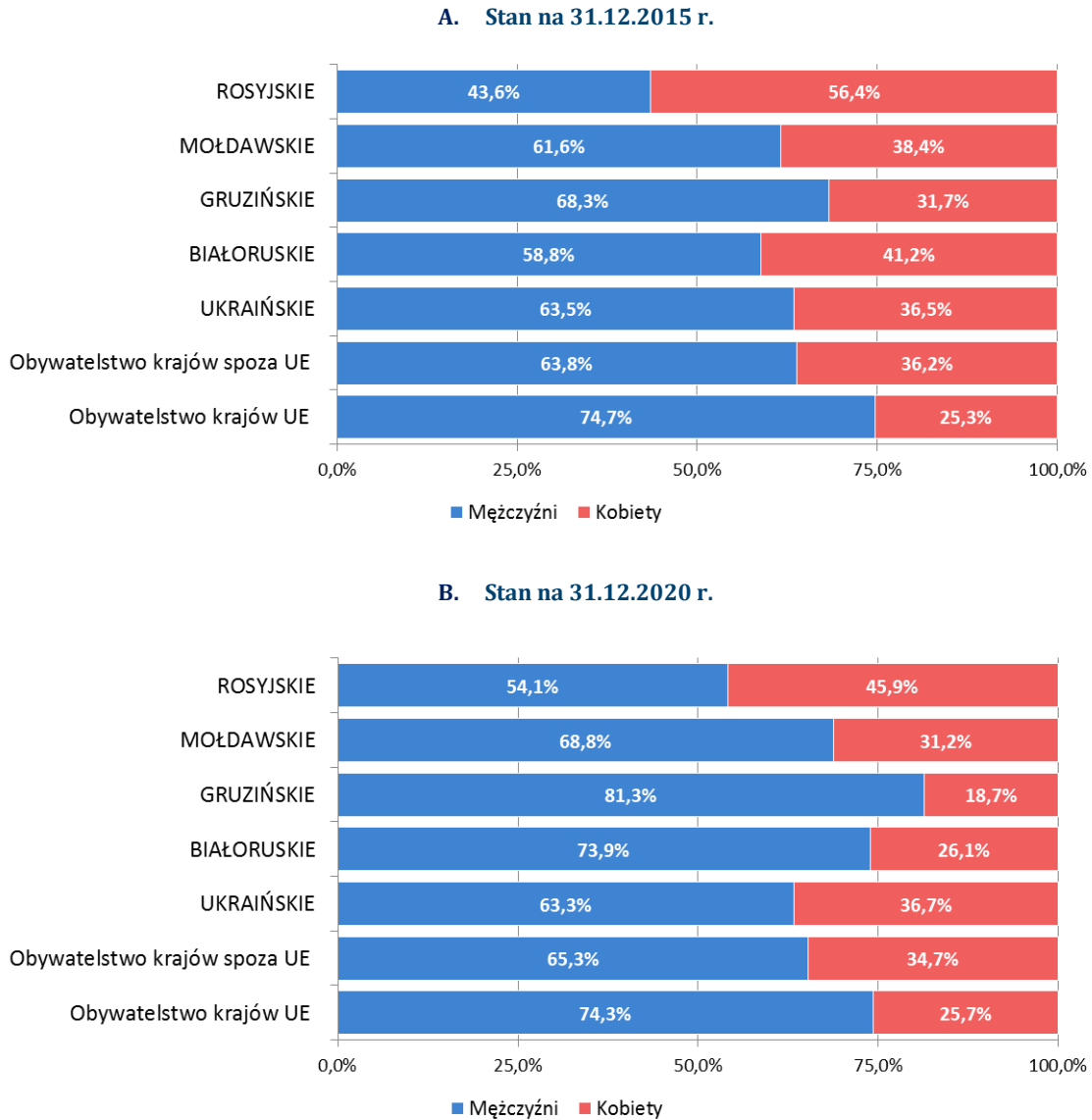
Rysunek 3. Zmiana liczby cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według płci – stan na koniec roku

Rysunek 4. Zmiany w strukturze cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według płci – stan na koniec roku

Rysunek 5. Zmiany w strukturze cudzoziemców wg kraju obywatelstwa i płci

2. Charakterystyka według wieku

W latach 2015-2020 struktura ubezpieczonych cudzoziemców według wieku nie uległa znaczącym zmianom (Tabela 5). W okresie tym w populacji cudzoziemców dominowały osoby w wieku 20-49 lat, a ich odsetek na przestrzeni ostatnich pięciu lat wahał się od 83,5% w 2015 roku do 85,7% w 2017 roku. W 2020 r. odsetek ten wyniósł 84,3%. Największy wzrost udziału odnotowano dla cudzoziemców w wieku 20-24 lata w okresie od 2015 do 2017 roku – z 10,4% w grudniu 2015 roku do 13,0% w grudniu 2017 roku (wzrost o 2,6 p.p.), natomiast po tym okresie obserwujemy stopniowy spadek udziału tej grupy ubezpieczonych cudzoziemców (do 10,7% w grudniu 2020). Dla cudzoziemców w wieku powyżej 49 lat odnotowano spadek ich udziału z 15,4% w 2015 roku do 12,6% w grudniu 2017 roku, a następnie wzrost do 14,5% w grudniu 2020 r.

Według stanu na 31 grudnia 2020 r. w strukturach wiekowych wybranych grup obywatelstw można zauważyć różnice (Tabela 7 i Rysunek 6). W grupie cudzoziemców z krajów UE osoby w wieku poniżej 25 lat stanowią znacznie niższy odsetek niż w grupie cudzoziemców spoza krajów UE (odpowiednio 4,6% i 12,4%), natomiast odsetek obywateli krajów UE w wieku powyżej 49 lat jest wyższy niż w grupie cudzoziemców spoza krajów UE (odpowiednio 23,7% i 13,9%).

W strukturach wiekowych wybranych pięciu obywatelstw spoza krajów UE w grudniu 2020 roku również można zaobserwować różnice. Przykładowo struktura wiekowa obywateli Rosji jest zbliżona do struktury wiekowej

obywateli krajów z UE. W odróżnieniu od obywateli pozostałych wybranych narodowości charakteryzuje się niższym odsetkiem osób w wieku poniżej 25 lat (6,6%) oraz wyższym odsetkiem osób w wieku powyżej 49 lat (20,9%).

Wśród obywateli Ukrainy, u których pomiędzy grudniem 2019 roku a grudniem 2020 roku odnotowano największy bezwzględny wzrost liczby ubezpieczonych, zaobserwowano wyraźne zmniejszenie tempa wzrostu liczby osób w wieku 20-24 lata.

Tabela 4. Liczba cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według wieku – stan na koniec roku

Cudzoziemcy zgłoszeni do ubezpieczeń: emerytalnego i rentowych

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	184 188	293 188	440 255	569 724	651 506	725 173
19 lat i mniej	2 119	4 296	7 371	8 948	9 400	9 174
20-24	19 138	35 643	57 264	70 953	74 686	77 572
25-29	32 513	52 885	79 048	99 871	110 810	120 163
30-34	30 684	49 598	74 186	95 701	107 970	118 839
35-39	26 675	41 528	62 169	83 052	97 238	110 361
40-44	24 890	38 720	57 581	74 640	87 271	98 896
45-49	19 894	31 123	46 956	62 932	74 867	85 252
50-54	13 805	20 486	29 710	40 013	48 514	57 485
55-59	8 545	11 658	17 065	22 497	27 343	31 377
60-64	3 784	4 767	6 020	7 868	9 776	11 887
65 lat i więcej	2 141	2 484	2 885	3 249	3 631	4 167

Tabela 5. Struktura cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według wieku – stan na koniec roku

Cudzoziemcy zgłoszeni do ubezpieczeń: emerytalnego i rentowych

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
19 lat i mniej	1,2	1,5	1,7	1,6	1,4	1,3
20-24	10,4	12,2	13,0	12,5	11,5	10,7
25-29	17,7	18,0	18,0	17,5	17,0	16,6
30-34	16,7	16,9	16,9	16,8	16,6	16,4
35-39	14,5	14,2	14,1	14,6	14,9	15,2
40-44	13,5	13,2	13,1	13,1	13,4	13,6
45-49	10,8	10,6	10,7	11,0	11,5	11,8
50-54	7,5	7,0	6,7	7,0	7,4	7,9
55-59	4,6	4,0	3,9	3,9	4,2	4,3
60-64	2,1	1,6	1,4	1,4	1,5	1,6
65 lat i więcej	1,2	0,8	0,7	0,6	0,6	0,6

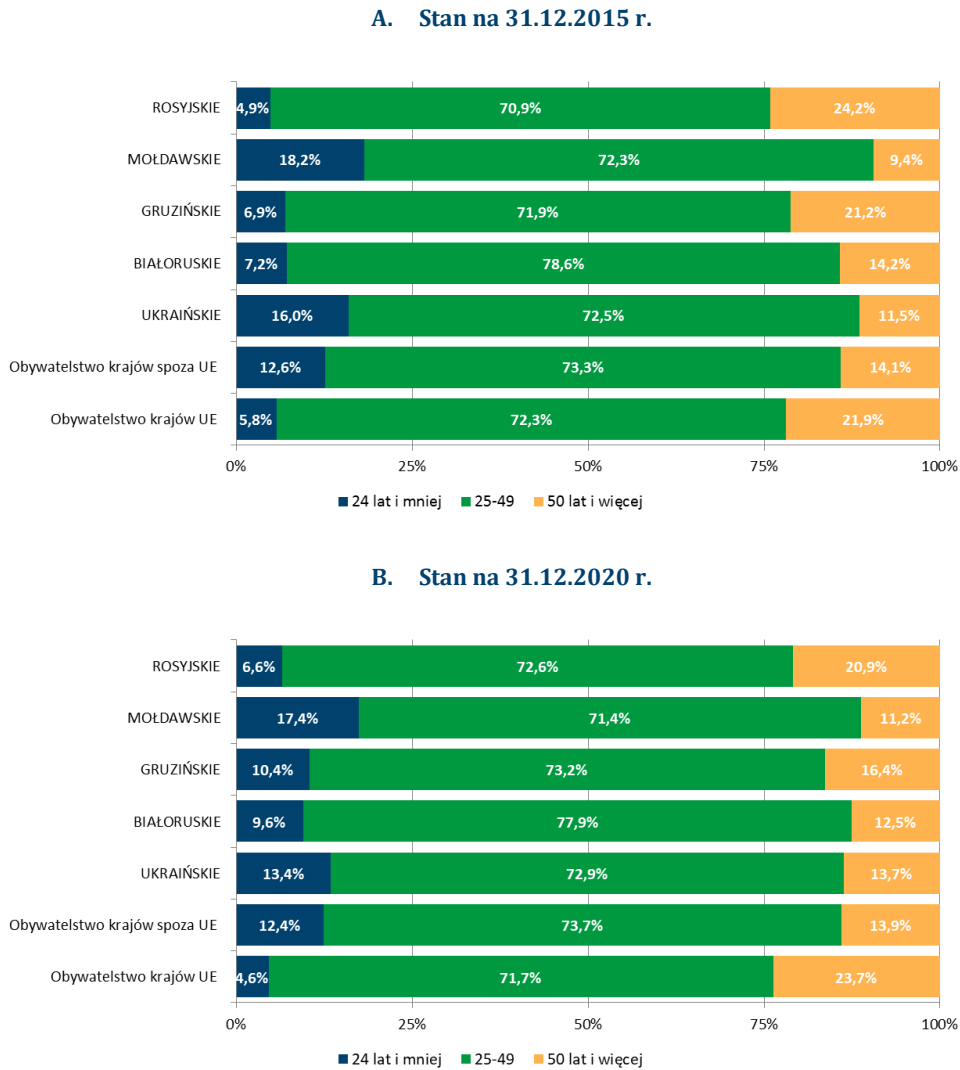
Tabela 6. Liczba cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według kraju obywatelstwa i wieku – stan na 31.12.2020 r.

Wiek	Obywatelstwo krajów UE	Obywatelstwo krajów spoza UE	w tym:				
			UKRAIŃSKIE	BIAŁORUSKIE	GRUZIŃSKIE	MOŁDAWSKIE	ROSYJSKIE
Ogółem	38 733	686 440	532 503	50 606	12 971	10 762	10 369
19 lat i mniej	181	8 993	7 894	322	179	242	99
20-24	1 617	75 955	63 540	4 519	1 170	1 632	582
25-29	5 393	114 770	88 702	8 280	1 860	1 739	1 387
30-34	6 818	112 021	83 339	9 649	2 020	1 614	1 976
35-39	6 222	104 139	78 327	8 767	2 010	1 614	1 623
40-44	5 092	93 804	73 306	7 022	1 958	1 457	1 293
45-49	4 237	81 015	64 389	5 707	1 652	1 260	1 245
50-54	3 650	53 835	42 596	3 629	1 152	736	1 005
55-59	2 581	28 796	21 901	1 877	702	341	659
60-64	1 757	10 130	6 961	633	231	103	311
65 lat i więcej	1 185	2 982	1 548	201	37	24	189

Tabela 7. Struktura cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według kraju obywatelstwa i wieku – stan na 31.12.2020 r.

Wiek	Obywatelstwo krajów UE	Obywatelstwo krajów spoza UE	w tym:				
			UKRAIŃSKIE	BIAŁORUSKIE	GRUZIŃSKIE	MOŁDAWSKIE	ROSYJSKIE
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
19 lat i mniej	0,5	1,3	1,5	0,6	1,4	2,2	1,0
20-24	4,2	11,1	11,9	8,9	9,0	15,2	5,6
25-29	13,9	16,7	16,7	16,4	14,3	16,2	13,4
30-34	17,6	16,3	15,7	19,1	15,6	15,0	19,1
35-39	16,1	15,2	14,7	17,3	15,5	15,0	15,7
40-44	13,1	13,7	13,8	13,9	15,1	13,5	12,5
45-49	10,9	11,8	12,1	11,3	12,7	11,7	12,0
50-54	9,4	7,8	8,0	7,2	8,9	6,8	9,7
55-59	6,7	4,2	4,1	3,7	5,4	3,2	6,4
60-64	4,5	1,5	1,3	1,3	1,8	1,0	3,0
65 lat i więcej	3,1	0,4	0,3	0,4	0,3	0,2	1,8

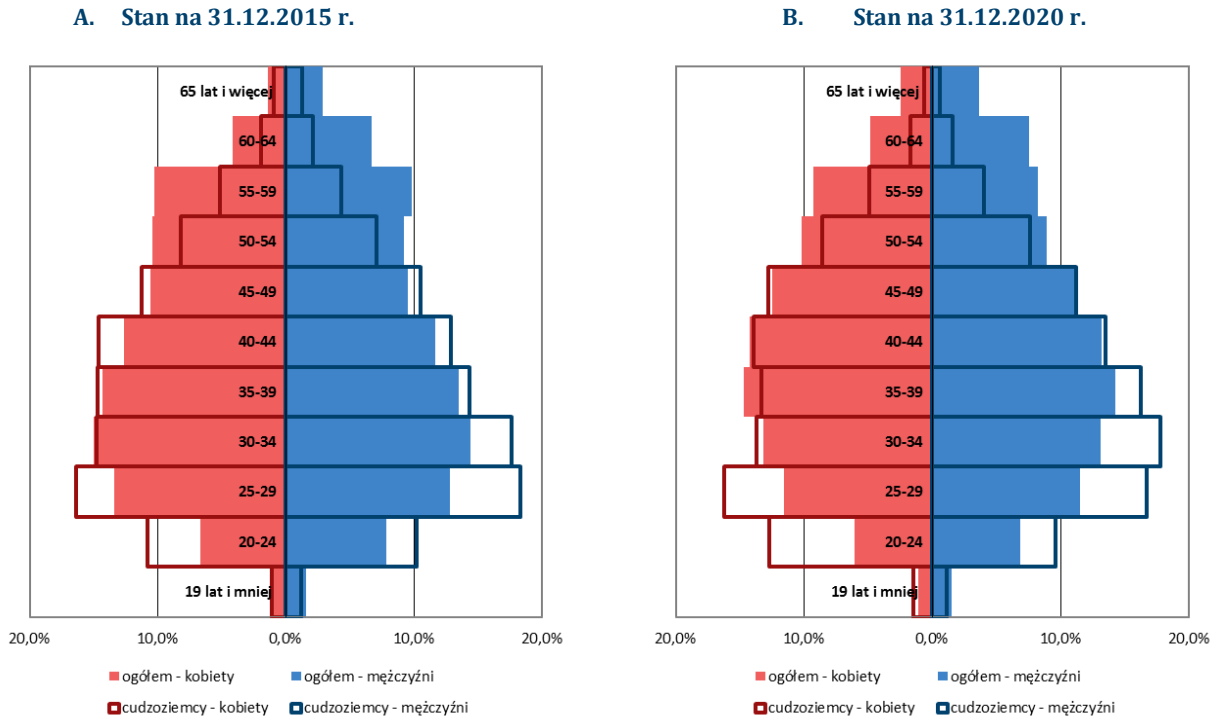
Rysunek 6. Struktura cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według kraju obywatelstwa i wieku

3. Charakterystyka według płci i wieku

Piramida wieku ubezpieczonych w ZUS ogółem i ubezpieczonych cudzoziemców (*Rysunek 7*) dobrze obrazuje strukturę cudzoziemców według płci i wieku na tle analogicznej struktury ogółu ubezpieczonych w ZUS w ubezpieczeniach emerytalnym i rentowych. Udziały ubezpieczonych cudzoziemców w wieku poniżej 45 lat dla mężczyzn oraz w wieku poniżej 35 lat dla kobiet są wyższe niż udziały ogółu ubezpieczonych (w grudniu 2020 roku odpowiednio 75,0% i 60,4% dla mężczyzn oraz 44,2% oraz 31,8% dla kobiet), natomiast udziały ubezpieczonych cudzoziemców w wieku powyżej 49 lat są znacznie niższe niż udziały ogółu ubezpieczonych w ZUS (w grudniu 2020 roku odpowiednio 13,8% i 28,4% dla mężczyzn oraz 15,8% oraz 26,8% dla kobiet).

Rysunek 7. Piramidy wieku ubezpieczonych i cudzoziemców – udziały ubezpieczonych w danym wieku dla danej płci

4. Charakterystyka według województwa miejsca zamieszkania ubezpieczonego

W badanym okresie odsetek ubezpieczonych cudzoziemców, dla których nie ustalono województwa miejsca zamieszkania ubezpieczonego, początkowo wzrastał - z 27,6% w 2015 roku do 32,4% w 2017 roku, a następnie spadł do 27,6% w grudniu 2020 roku.

Pomiędzy grudniem 2019 roku a grudniem 2020 roku jedyny bezwzględny spadek liczby osób bez ustalonego miejsca zamieszkania odnotowano dla obywateli krajów UE (o 0,5 tys. osób). Odsetek obywateli UE bez ustalonego miejsca zamieszkania zmniejszył się z 24,2% do 22,2%.

W okresie od grudnia 2015 roku do grudnia 2019 roku we wszystkich województwach systematycznie rosła liczba zamieszkałych cudzoziemców, którzy zgłoszeni zostali do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych (*Tabela 8*). Między grudniem 2019 roku a grudniem 2020 roku liczba ubezpieczonych cudzoziemców nieznacznie spadła tylko w jednym województwie – świętokrzyskim. W pozostałych województwach, mimo ogłoszenia stanu epidemii w Polsce w marcu 2020 roku, liczba cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych w tym okresie wzrosła.

W latach 2015-2020 największą dynamikę wzrostu liczby ubezpieczonych cudzoziemców (tj. ponad 5-krotny wzrost liczby zamieszkałych cudzoziemców) odnotowano w województwach: lubuskim, pomorskim, śląskim, wielkopolskim i zachodniopomorskim.

Rozmieszczenie cudzoziemców według miejsca zamieszkania ubezpieczonego nie jest równomierne, a struktura cudzoziemców według województwa miejsca zamieszkania w ostatnich latach uległa zmianie (*Tabela 9*, *Rysunek 8* i *Rysunek 9*). Zmalał odsetek cudzoziemców zamieszkałych w województwie mazowieckim, mimo że w województwie tym zanotowano największy bezwzględny wzrost liczby ubezpieczonych cudzoziemców. Natomiast w województwach: dolnośląskim, lubuskim, łódzkim, pomorskim, śląskim, wielkopolskim i zachodniopomorskim odsetek cudzoziemców tam zamieszkałych zwiększył się.

W całym badanym okresie zdecydowanie najwięcej ubezpieczonych cudzoziemców mieszkało na terenie województwa mazowieckiego (23,5% w grudniu 2015 roku oraz 17,1% w grudniu 2020 roku), a także dolnośląskiego (odpowiednio 7,9% oraz 9,1%), wielkopolskiego (6,2% oraz 8,0%), śląskiego (4,9% i 6,8%) i małopolskiego (5,7% oraz 5,4%). Najmniej cudzoziemców mieszkało w województwie świętokrzyskim (1,0% oraz 0,6%).

Pomiędzy wybranymi grupami obywatelstw zauważyć można nieznaczne różnice w strukturze według województwa miejsca zamieszkania ubezpieczonego (*Tabela 10*). Odsetek cudzoziemców z krajów UE, dla których nie ustalono województwa miejsca zamieszkania ubezpieczonego, jest niższy niż w przypadku cudzoziemców spoza krajów UE (odpowiednio 22,2% oraz 27,9%). W grudniu 2020 roku cudzoziemcy z krajów UE zamieszkiwali głównie w województwach: mazowieckim (23,6%), małopolskim (13,1%) oraz dolnośląskim (8,5%), natomiast cudzoziemcy z krajów spoza UE: mazowieckim (16,8%), dolnośląskim (9,1%) oraz wielkopolskim (8,1%).

W strukturach wybranych pięciu obywatelstw spoza krajów UE w grudniu 2020 roku również można zaobserwować różnice:

- najliczniejsza grupa obywateli Białorusi mieszkała w województwach mazowieckim (19,8%) oraz podlaskim (8,9%),
- większość obywateli Gruzji mieszkała w województwach wielkopolskim (13,9%) i mazowieckim (12,8%),
- struktura obywateli Rosji jest zbliżona do struktury cudzoziemców z krajów UE – najwięcej obywateli tych grup zamieszkiwało w województwach mazowieckim i małopolskim,
- najwięcej obywateli Mołdawii mieszkało w województwach: wielkopolskim (8,6%), mazowieckim (8,1%) i łódzkim (6,3%),
- dla blisko 40% obywateli Białorusi i Mołdawii nie określono województwa miejsca zamieszkania ubezpieczonego.

Tabela 8. Liczba cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według województwa miejsca zamieszkania ubezpieczonego – stan na koniec roku

Cudzoziemcy zgłoszeni do ubezpieczeń: emerytalnego i rentowych

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	184 188	293 188	440 255	569 724	651 506	725 173
DOLNOŚLĄSKIE	14 588	21 980	34 873	44 839	54 774	65 877
KUJAWSKO-POMORSKIE	4 576	6 195	10 346	13 524	14 902	16 978
LUBELSKIE	3 630	5 238	6 575	10 214	10 485	12 213
LUBUSKIE	3 952	7 081	10 825	14 575	16 616	20 858
ŁÓDZKIE	7 406	11 202	17 123	23 440	27 468	32 912
MAŁOPOLSKIE	10 497	15 748	21 847	29 008	35 181	38 891
MAZOWIECKIE	43 200	55 571	77 493	95 527	111 304	124 212
OPOLSKIE	3 501	5 471	8 566	9 828	11 158	12 215
PODKARPACKIE	2 805	3 853	5 496	6 877	7 651	8 500
PODLASKIE	3 195	3 890	5 673	7 188	8 762	10 447
POMORSKIE	6 522	11 786	17 174	24 502	31 013	34 345
ŚLĄSKIE	8 997	16 549	26 527	35 577	42 598	48 970
ŚWIĘTOKRZYSKIE	1 779	2 374	3 065	3 786	4 261	4 230
WARMIŃSKO - MAZURSKIE	2 073	3 523	5 668	6 540	7 220	8 034
WIELKOPOLSKIE	11 472	20 689	32 542	43 220	50 079	57 873
ZACHODNIOPOMORSKIE	5 210	9 186	13 760	18 657	22 931	28 577
nieustalone województwo	50 785	92 852	142 702	182 422	195 103	200 041

Tabela 9. Struktura cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według województwa miejsca zamieszkania ubezpieczonego – stan na koniec roku

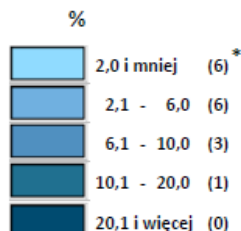
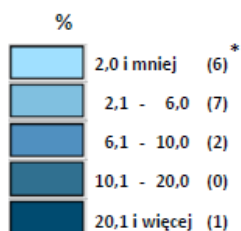
Cudzoziemcy zgłoszeni do ubezpieczeń: emerytalnego i rentowych

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
DOLNOŚLĄSKIE	7,9	7,5	7,9	7,9	8,4	9,1
KUJAWSKO-POMORSKIE	2,5	2,1	2,4	2,4	2,3	2,3
LUBELSKIE	2,0	1,8	1,5	1,8	1,6	1,7
LUBUSKIE	2,1	2,4	2,5	2,6	2,6	2,9
ŁÓDZKIE	4,0	3,8	3,9	4,1	4,2	4,5
MAŁOPOLSKIE	5,7	5,4	5,0	5,1	5,4	5,4
MAZOWIECKIE	23,5	19,0	17,6	16,8	17,1	17,1
OPOLSKIE	1,9	1,9	1,9	1,7	1,7	1,7
PODKARPACKIE	1,5	1,3	1,2	1,2	1,2	1,2
PODLASKIE	1,7	1,3	1,3	1,3	1,3	1,4
POMORSKIE	3,5	4,0	3,9	4,3	4,8	4,7
ŚLĄSKIE	4,9	5,6	6,0	6,2	6,5	6,8
ŚWIĘTOKRZYSKIE	1,0	0,8	0,7	0,7	0,7	0,6
WARMIŃSKO - MAZURSKIE	1,1	1,2	1,3	1,1	1,1	1,1
WIELKOPOLSKIE	6,2	7,1	7,4	7,6	7,7	8,0
ZACHODNIOPOMORSKIE	2,8	3,1	3,1	3,3	3,5	3,9
nieustalone województwo	27,6	31,7	32,4	32,0	29,9	27,6

Rysunek 8. Udziały cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według województwa miejsca zamieszkania ubezpieczonego

A. Stan na 31.12.2015 r.

B. Stan na 31.12.2020 r.

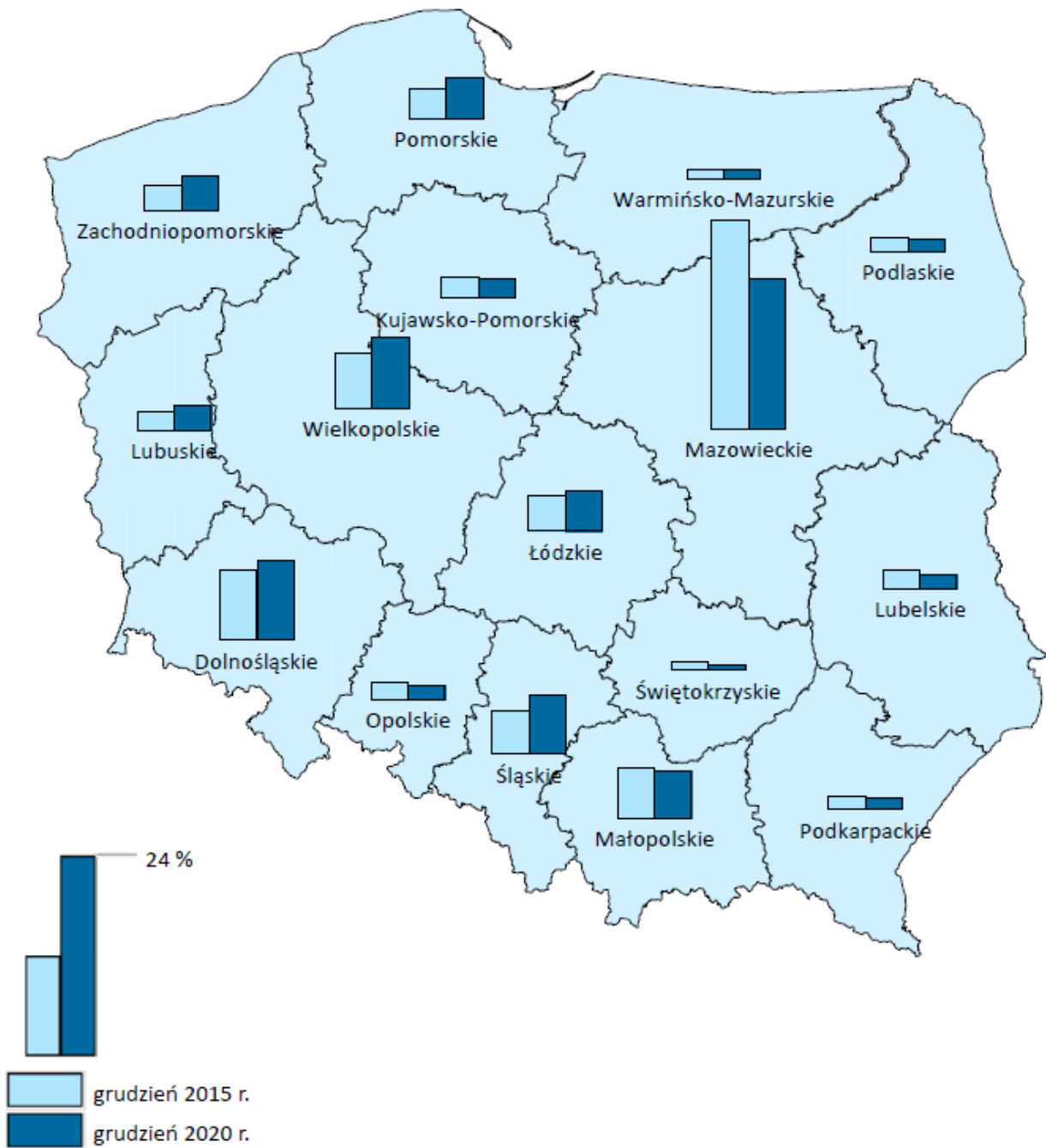

* liczba województw

Tabela 10. Struktura cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według kraju obywatelstwa i województwa miejsca zamieszkania ubezpieczonego – stan na 31.12.2020r.

Województwo miejsca zamieszkania ubezpieczonego	Obywatelstwo krajów UE	Obywatelstwo krajów spoza UE	w tym:				
			UKRAIŃSKIE	BIAŁORUSKIE	GRUZIŃSKIE	MOŁDAWSKIE	ROSYJSKIE
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
DOLNOŚLĄSKIE	8,5	9,1	10,0	4,5	6,6	3,5	9,1
KUJAWSKO-POMORSKIE	1,7	2,4	2,4	1,4	2,4	2,6	2,4
LUBELSKIE	1,6	1,7	1,5	3,3	1,2	1,5	2,4
LUBUSKIE	1,5	3,0	3,3	1,3	3,7	3,4	1,7
ŁÓDZKIE	3,5	4,6	4,5	2,3	7,9	6,3	3,7
MAŁOPOLSKIE	13,1	4,9	4,7	2,9	4,1	1,9	9,7
MAZOWIECKIE	23,6	16,8	14,0	19,8	12,8	8,1	25,5
OPOLSKIE	1,4	1,7	1,9	0,5	1,4	3,5	0,8
PODKARPACKIE	1,4	1,2	1,2	0,4	0,5	0,2	0,9
PODLASKIE	1,0	1,5	0,8	8,9	1,4	0,7	3,4
POMORSKIE	5,1	4,7	4,6	4,9	3,8	6,0	8,4
ŚLĄSKIE	6,1	6,8	7,3	2,7	7,1	6,2	5,4
ŚWIĘTOKRZYSKIE	0,8	0,6	0,6	0,3	1,2	0,6	0,7
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	1,1	1,1	1,0	1,1	2,7	1,5	2,3
WIELKOPOLSKIE	5,0	8,1	8,6	4,2	13,9	8,6	5,5
ZACHODNIOPOMORSKIE	2,5	4,0	4,2	2,3	4,6	4,5	2,8
nieustalone województwo	22,2	27,9	29,4	39,4	24,6	40,8	15,4

Rysunek 9. Zmiany w udziale cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według województwa miejsca zamieszkania ubezpieczonego

5. Charakterystyka według wybranych tytułów ubezpieczeń

Analizie poddano cztery wybrane grupy cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych wyodrębnione na podstawie kodu tytułu ubezpieczenia, tj.:

- pracownicy (kod 01xx),
- osoby prowadzące pozarolniczą działalność (kod 05xx),
- osoby wykonujące pracę na podstawie umowy zlecenia lub umowy agencyjnej (kod 04xx),
- bezrobotni (kod 09xx).

W latach 2015-2020 największą grupę spośród ubezpieczonych cudzoziemców stanowili pracownicy (w grudniu 2020 roku – 59,2%) (*Tabela 11* i *Rysunek 11*). Drugą pod względem liczności grupą były osoby wykonujące pracę na podstawie umowy zlecenia lub umowy agencyjnej (w grudniu 2020 roku – 37,6%). Osoby wykonujące pozarolniczą działalność stanowiły niewielki odsetek w badanej grupie cudzoziemców (w grudniu 2020 roku – 3,0%), a udział cudzoziemców zgłoszonych jako osoby bezrobotne wynosił poniżej 1%.

W badanym okresie zaobserwować można zmiany w strukturze cudzoziemców według wybranych tytułów ubezpieczeń (*Rysunek 11*). Do 2018 roku wzrastał udział cudzoziemców zgłaszanych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia lub umowy agencyjnej (z 30,3% w 2015 roku do 39,3% w grudniu 2018 roku). W 2019 r. udział ten spadł do 36,9%, natomiast w 2020 r. znów nastąpił niewielki wzrost do 37,6%. Odsetek cudzoziemców wykonujących pracę na podstawie umowy o pracę spadł z 60,9% w 2015 roku do 56,8% w grudniu 2017 roku, następnie wzrósł do 59,9% w grudniu 2019 roku, po czym nieznacznie spadł w grudniu 2020 roku do poziomu 59,2%.

Pomiędzy wybranymi grupami obywatelstw występują różnice w strukturze według wybranych tytułów ubezpieczeń (*Rysunek 12*). W grupie cudzoziemców z krajów UE osoby wykonujące pracę na podstawie umowy o pracę stanowią znacznie wyższy odsetek niż w grupie cudzoziemców spoza krajów UE (według stanu na 31 grudnia 2020 roku odpowiednio 68,0% i 58,7%). Cudzoziemcy z krajów UE znacznie częściej niż cudzoziemcy spoza krajów UE prowadzą pozarolniczą działalność (według stanu na 31 grudnia 2020 roku odpowiednio 17,3% i 2,2%). Obywatele krajów spoza UE znacznie częściej niż obywatele krajów UE wykonują pracę na podstawie umowy zlecenia lub umowy agencyjnej (według stanu na 31 grudnia 2020 roku odpowiednio 38,9% i 14,3%).

W strukturach wybranych pięciu obywatelstw spoza krajów UE w grudniu 2020 roku również można zaobserwować różnice. Przykładowo struktury obywateli Białorusi i Rosji są zbliżone do struktury obywateli krajów z UE. W odróżnieniu od obywateli pozostałych wybranych narodowości charakteryzują się wyższym odsetkiem osób wykonujących pracę na podstawie umowy o pracę (odpowiednio 70,8% i 69,9%) oraz niższym odsetkiem osób wykonujących pracę na podstawie umowy zlecenia lub umowy agencyjnej (odpowiednio 25,0% i 21,7%).

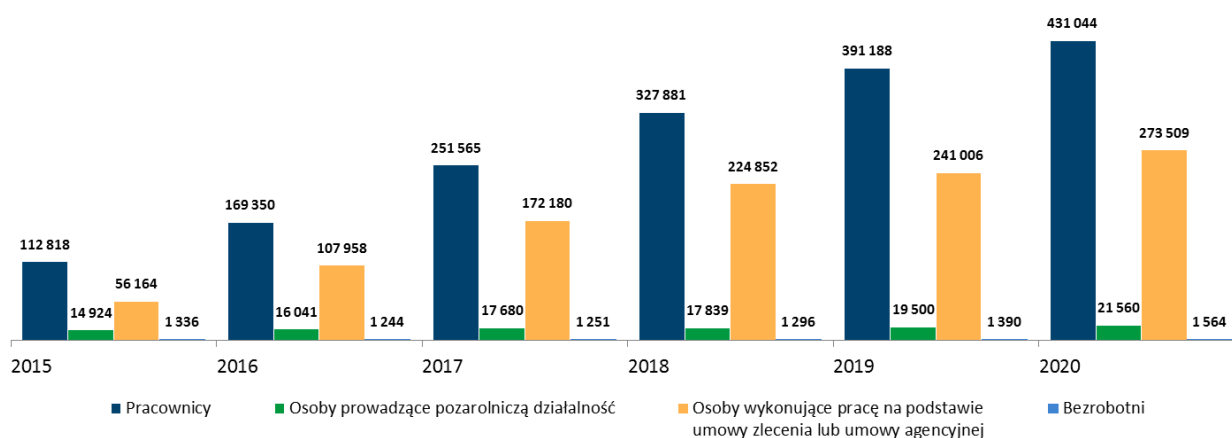
Na przestrzeni ostatnich pięciu lat największe zmiany nastąpiły w strukturze obywateli Mołdawii i Gruzji. Wśród obywateli Mołdawii udział osób wykonujących pracę na podstawie umowy o pracę zmniejszył się z 71,9% w grudniu 2015 roku do 31,5% w grudniu 2020 roku, natomiast udział osób wykonujących pracę na podstawie umowy zlecenia lub umowy agencyjnej wzrósł z 26,1% w grudniu 2015 roku do 67,7% w grudniu 2020 roku. Wśród obywateli Gruzji udział osób wykonujących pracę na podstawie umowy o pracę zmniejszył się z 64,8% w grudniu 2015 roku do 38,5% w grudniu 2020 roku, natomiast udział osób wykonujących pracę na podstawie umowy zlecenia lub umowy agencyjnej wzrósł z 24,5% w grudniu 2015 roku do 60,8% w grudniu 2020 roku.

W grudniu 2020 roku wśród wybranych pięciu obywatelstw największy udział pracowników w ogólnej liczbie ubezpieczonych cudzoziemców danego obywatelstwa obserwujemy dla obywateli Białorusi (70,8%) i Rosji (69,9%), a najmniejszy dla obywateli Mołdawii (31,5%). Największy udział osób prowadzących pozarolniczą działalność obserwujemy wśród obywateli Rosji (7,4%), a największy udział osób, które wykonują pracę na podstawie umowy zlecenia lub umowy agencyjnej wśród obywateli Mołdawii (67,7%) i Gruzji (60,8%).

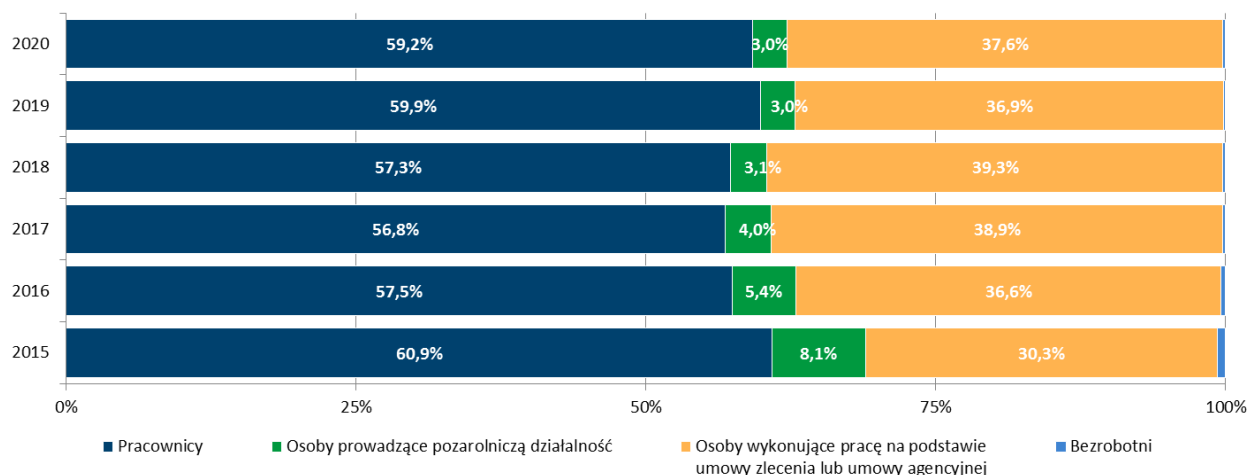
Tabela 11. Liczba cudzoziemców³ zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według wybranych tytułów ubezpieczeń – stan na koniec roku

Cudzoziemcy zgłoszeni do ubezpieczeń: emerytalnego i rentowych		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Pracownicy		112 818	169 350	251 565	327 881	391 188	431 044
Osoby prowadzące pozarolniczą działalność		14 924	16 041	17 680	17 839	19 500	21 560
Osoby wykonujące pracę na podstawie umowy zlecenia lub umowy agencyjnej		56 164	107 958	172 180	224 852	241 006	273 509
Bezrobotni		1 336	1 244	1 251	1 296	1 390	1 564

Rysunek 10. Zmiana liczby cudzoziemców⁴ zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według wybranych tytułów ubezpieczeń – stan na koniec roku

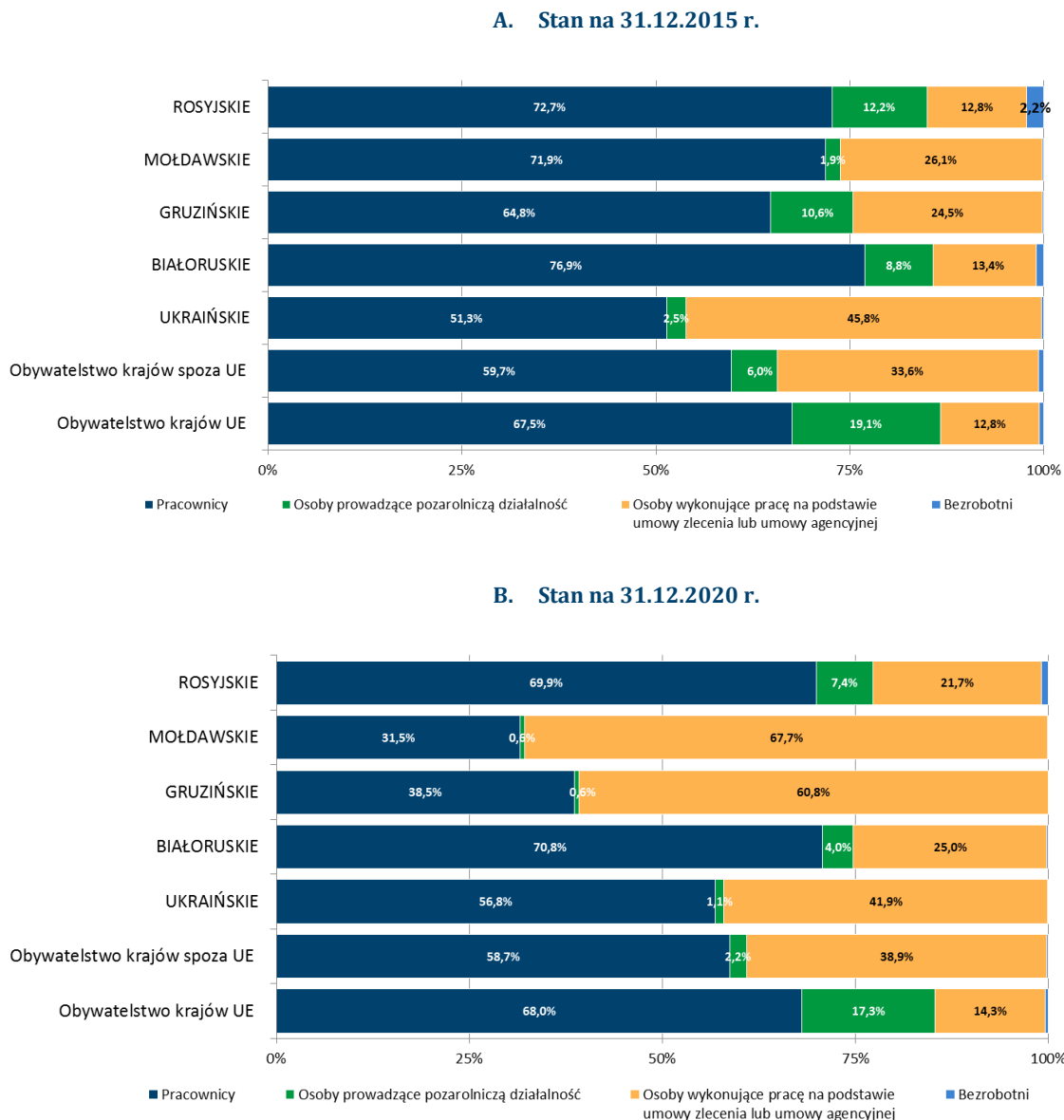
Rysunek 11. Zmiany w strukturze cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według wybranych tytułów ubezpieczeń – stan na koniec roku

³ Jeżeli ubezpieczony zgłoszony jest kilka razy z tym samym wybranym tytułem ubezpieczenia wystąpi tylko raz. Jeżeli natomiast są to różne tytuły ubezpieczenia wystąpi tyle razy, ile różnych wybranych tytułów wystąpi. W liczbie tej nie uwzględniono ponadto ubezpieczonych, którzy z uwagi na inny tytuł ubezpieczenia, błędne dane o tytule ubezpieczeń lub ich brak nie mogli zostać przypisani do wybranych czterech grup tytułów ubezpieczeń.

⁴ Jw.

Rysunek 12. Zmiany w strukturze cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych wg kraju obywatelstwa i wybranych tytułów ubezpieczeń

6. Charakterystyka według województwa siedziby płatnika

W okresie od grudnia 2015 roku do grudnia 2019 roku we wszystkich województwach systematycznie rosła liczba ubezpieczonych cudzoziemców (*Tabela 12*). W 2020 roku po raz pierwszy w badanym okresie nastąpił spadek liczby ubezpieczonych cudzoziemców w jednym z województw - województwie świętokrzyskim (o 0,6 tys.). W pozostałych województwach w 2020 roku zanotowaliśmy po raz kolejny wzrost.

W latach 2015-2020 największą dynamikę wzrostu liczby ubezpieczonych cudzoziemców odnotowano w województwie warmińsko-mazurskim (7,5-krotny wzrost liczby ubezpieczonych cudzoziemców), a najniższą w województwie mazowieckim (ponad 2,5-krotny wzrost). W liczbach bezwzględnych największy przyrost odnotowano w województwie mazowieckim (o 111,5 tys.), wielkopolskim (o 63,3 tys.), śląskim (50,5 tys.) i dolnośląskim (50,3 tys.), a najmniejszy (poniżej 10 tys.) w województwie podkarpackim.

Rozmieszczenie cudzoziemców według województwa siedziby płatnika nie jest równomierne (*Tabela 13*). W całym badanym okresie zdecydowanie najwięcej cudzoziemców ubezpieczonych było na terenie województwa mazowieckiego (36,6% w grudniu 2015 roku oraz 24,6% w grudniu 2020 roku), a także wielkopolskiego (7,9% oraz

10,7%), dolnośląskiego (9,7% oraz 9,4%), małopolskiego (9,9% oraz 8,7%) oraz śląskiego (6,3% i 8,5%). Najmniej cudzoziemców pracowało w województwie świętokrzyskim (w grudniu 2015 i 2020 roku - 1,0%) i podkarpackim (1,1% w grudniu 2015 roku oraz 1,8% w grudniu 2020 roku).

Pomiędzy wybranymi grupami obywatelstw zauważyć można nieznaczne różnice w strukturze według województwa siedziby płatnika. W grudniu 2020 roku cudzoziemcy z krajów UE pracowali głównie w województwach: mazowieckim (37,3%), małopolskim (14,6%) oraz dolnośląskim (9,6%), natomiast cudzoziemcy z krajów spoza UE w: mazowieckim (23,9%), wielkopolskim (10,9%) oraz dolnośląskim (9,4%).

W strukturach wybranych pięciu obywatelstw spoza krajów UE w grudniu 2020 roku również można zaobserwować różnice:

- najmniejszy udział pracujących w województwie mazowieckim odnotowano wśród obywateli Gruzji (15,9%);
- najliczniejsza grupa obywateli Gruzji pracowała w województwie wielkopolskim (16,2%);
- poza województwem mazowieckim najliczniejsza grupa obywateli Białorusi pracowała w województwie podlaskim (13,3%) oraz lubelskim (11,2%);
- poza województwem mazowieckim najliczniejsza grupa obywateli Mołdawii pracowała w województwie wielkopolskim (11,1%) oraz małopolskim (9,6%),
- poza województwem mazowieckim liczne grupy obywateli Ukrainy pracują w województwach wielkopolskim i dolnośląskim (odpowiednio 11,9% i 10,4%).

Tabela 12. Liczba cudzoziemców⁵ zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według województwa siedziby płatnika – stan na koniec roku

Cudzoziemcy zgłoszeni do ubezpieczeń: emerytalnego i rentowych

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
DOLNOŚLĄSKIE	17 990	31 560	46 964	53 003	60 628	68 266
KUJAWSKO-POMORSKIE	5 775	9 719	15 253	20 817	22 904	25 862
LUBELSKIE	5 032	8 092	12 907	17 094	18 793	21 944
LUBUSKIE	5 103	9 487	14 563	21 873	23 547	27 163
ŁÓDZKIE	8 356	15 288	25 575	36 153	43 409	49 436
MAŁOPOLSKIE	18 433	31 038	41 606	48 758	58 101	63 378
MAZOWIECKIE	67 947	89 719	124 372	156 239	169 249	179 440
OPOLSKIE	4 306	7 163	11 664	17 756	18 143	20 261
PODKARPACKIE	3 623	4 986	7 956	10 687	12 246	13 259
PODLASKIE	2 861	3 666	6 428	9 387	12 354	15 039
POMORSKIE	7 563	14 171	24 089	35 272	40 527	44 443
ŚLĄSKIE	11 774	23 269	37 693	48 243	56 068	62 249
ŚWIĘTOKRZYSKIE	1 781	3 006	5 575	7 140	8 098	7 450
WARMIŃSKO - MAZURSKIE	2 053	3 646	6 312	8 016	11 026	15 414
WIELKOPOLSKIE	14 626	26 338	41 574	54 414	65 553	77 906
ZACHODNIOPOMORSKIE	6 148	10 791	16 253	22 349	28 494	32 643
nieustalone województwo	2 367	3 186	4 107	5 037	4 842	4 322

⁵ Jeżeli ubezpieczony zatrudniony jest u kilku płatników z siedzibą w tym samym województwie wystąpi tylko raz. Jeżeli natomiast są to płatnicy o siedzibach w różnych województwach wystąpi tyle razy, ile różnych województw mają siedziby tych płatników.

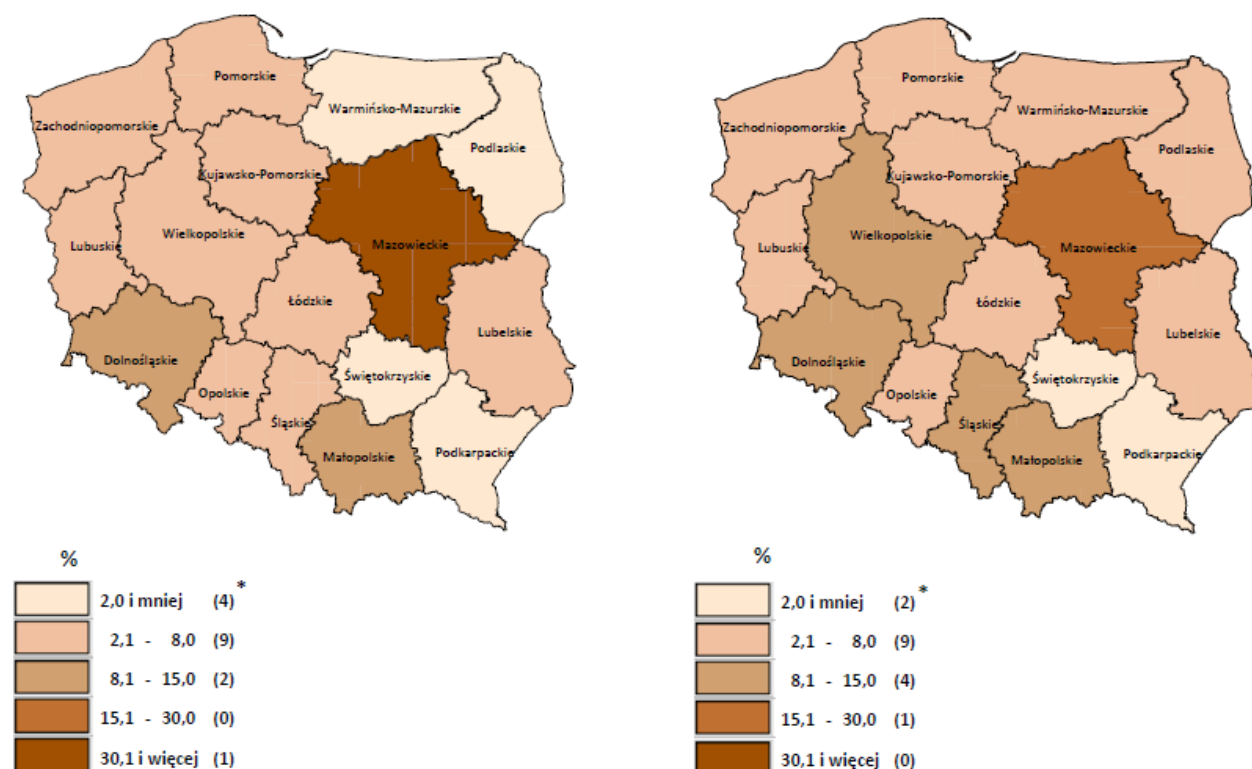
Tabela 13. Struktura cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według województwa siedziby płatnika – stan na koniec roku

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
DOLNOŚLĄSKIE	9,7	10,7	10,6	9,3	9,3	9,4
KUJAWSKO-POMORSKIE	3,1	3,3	3,4	3,6	3,5	3,6
LUBELSKIE	2,7	2,7	2,9	3,0	2,9	3,0
LUBUSKIE	2,7	3,2	3,3	3,8	3,6	3,7
ŁÓDZKIE	4,5	5,2	5,8	6,3	6,6	6,8
MAŁOPOLSKIE	9,9	10,5	9,4	8,5	8,9	8,7
MAZOWIECKIE	36,6	30,4	28,1	27,3	25,9	24,6
OPOLSKIE	2,3	2,4	2,6	3,1	2,8	2,8
PODKARPACKIE	2,0	1,7	1,8	1,9	1,9	1,8
PODLASKIE	1,5	1,2	1,5	1,6	1,9	2,1
POMORSKIE	4,1	4,8	5,4	6,2	6,2	6,1
ŚLĄSKIE	6,3	7,9	8,5	8,4	8,6	8,5
ŚWIĘTOKRZYSKIE	1,0	1,0	1,3	1,2	1,2	1,0
WARMIŃSKO - MAZURSKIE	1,1	1,2	1,4	1,4	1,7	2,1
WIELKOPOLSKIE	7,9	8,9	9,4	9,5	10,0	10,7
ZACHODNIOPOMORSKIE	3,3	3,7	3,7	3,9	4,4	4,5
nieustalone województwo	1,3	1,1	0,9	0,9	0,7	0,6

Rysunek 13. Udziały cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według województwa siedziby płatnika

A. Stan na 31.12.2015 r.

B. Stan na 31.12.2020 r.

* liczba województw

Rysunek 14. Zmiany w udziale cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według województwa siedziby płatnika

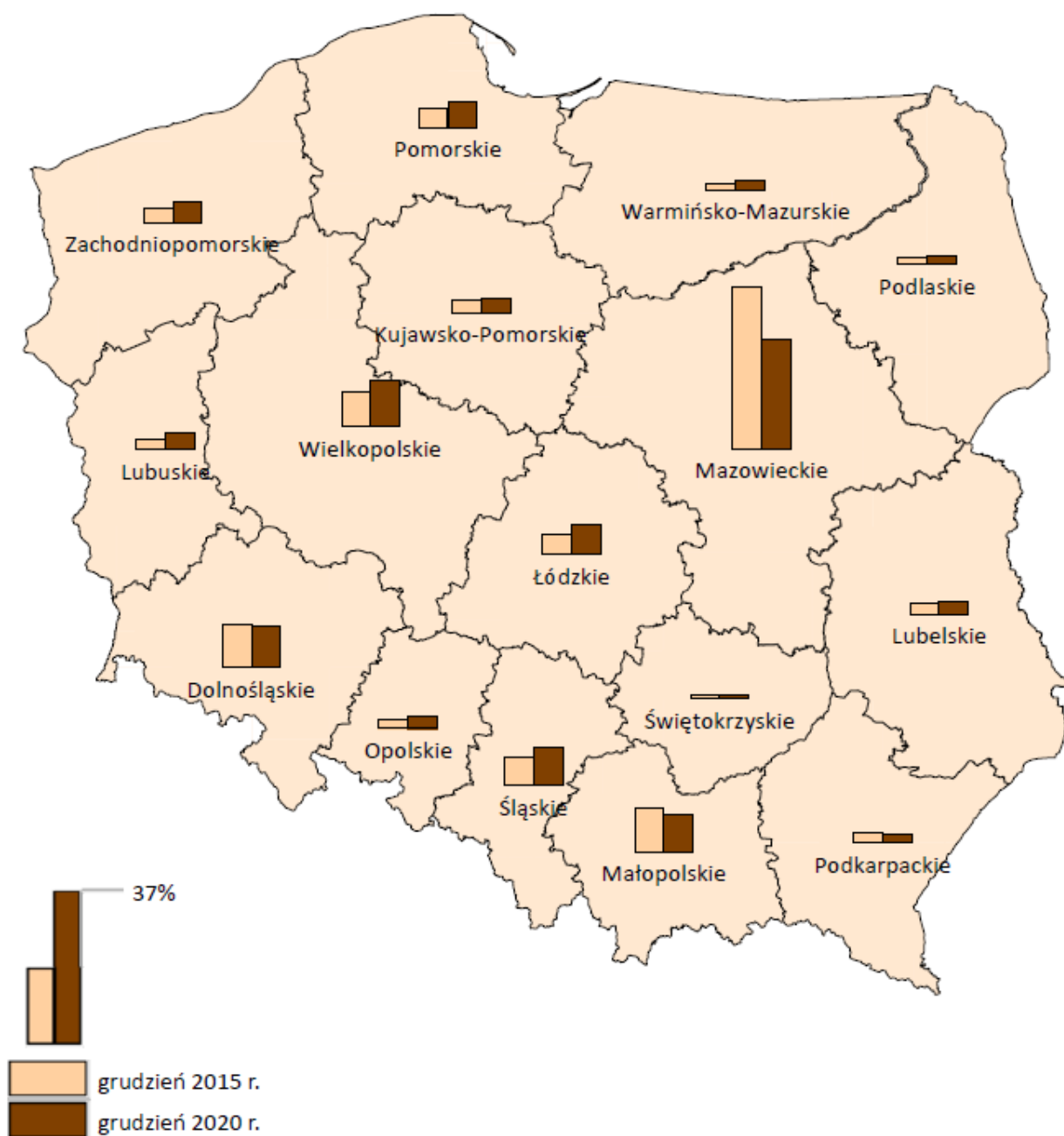

Tabela 14. Struktura cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według kraju obywatelstwa i województwa siedziby płatnika – stan na 31.12.2020 r.

Województwo siedziby płatnika	Obywatelstwo krajów UE	Obywatelstwo krajów spoza UE	w tym:				
			UKRAIŃSKIE	BIAŁORUSKIE	GRUZIŃSKIE	MOŁDAWSKIE	ROSYJSKIE
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
DOLNOŚLĄSKIE	9,6	9,4	10,4	4,7	7,3	3,5	7,9
KUJAWSKO-POMORSKIE	1,9	3,6	3,9	2,0	3,5	5,7	2,8
LUBELSKIE	1,6	3,1	2,6	11,2	1,3	1,5	3,4
LUBUSKIE	1,8	3,8	4,3	2,0	4,2	4,8	2,1
ŁÓDZKIE	3,3	7,0	7,3	4,0	8,5	6,4	4,4
MAŁOPOLSKIE	14,6	8,4	8,5	4,3	10,6	9,6	11,7
MAZOWIECKIE	37,3	23,9	20,3	34,5	15,9	28,5	32,2
OPOLSKIE	1,5	2,9	3,3	0,9	3,0	4,2	1,1
PODKARPACKIE	1,8	1,8	2,1	0,7	0,7	0,4	1,1
PODLASKIE	1,1	2,1	1,1	13,3	1,5	0,7	3,6
POMORSKIE	5,9	6,1	6,3	6,1	5,2	6,7	9,1
ŚLĄSKIE	7,0	8,6	9,4	4,0	11,8	7,7	6,2
ŚWIĘTOKRZYSKIE	0,8	1,0	1,1	0,7	1,4	2,2	0,7
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	1,0	2,2	2,2	2,2	3,2	1,9	2,7
WIELKOPOLSKIE	6,4	10,9	11,9	6,6	16,2	11,1	7,5
ZACHODNIOPOMORSKIE	3,1	4,6	4,8	2,5	5,4	4,7	3,0
nieustalone województwo	1,1	0,6	0,5	0,4	0,3	0,3	0,6

7. Charakterystyka według sekcji PKD płatnika

W latach 2015-2018 lista dziesięciu sekcji PKD, w których było najwięcej ubezpieczonych cudzoziemców nie ulegała zmianie. Na liście tej jedną z pozycji zajmowała sekcja P - EDUKACJA (na 8 lub 9 miejscu). Od 2019 roku sekcja ta spadła na pozycję 11, natomiast na 10 pozycji pojawiła się sekcja S – POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA (*Tabela 15* i *Tabela 16*).

Sekcje PKD, w których odnotowano największą dynamikę wzrostu liczby ubezpieczonych cudzoziemców to:

- **Sekcja F - BUDOWNICTWO** – w 2020 roku odnotowano ponad 7-krotny wzrost liczby ubezpieczonych cudzoziemców w stosunku do 2015 roku, natomiast odsetek ubezpieczonych cudzoziemców w tej sekcji wzrósł z 6,4% w 2015 roku do 12,5% w grudniu 2020 roku,
- **Sekcja H - TRANSPORT I GOSPODARKA MAGAZYNOWA** – w 2020 roku odnotowano blisko 6-krotny wzrost liczby ubezpieczonych cudzoziemców w stosunku do 2015 roku, natomiast odsetek ubezpieczonych cudzoziemców w tej sekcji wzrósł z 9,3% w 2015 roku do 14,1% w grudniu 2020 roku,
- **Sekcja N - DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA** – w 2020 roku odnotowano ponad 5-krotny wzrost liczby ubezpieczonych cudzoziemców w stosunku do 2015 roku. Odsetek ubezpieczonych cudzoziemców w tej sekcji wzrastał z 15,2% w 2015 roku do 24,8% w grudniu 2018 roku, natomiast od 2019 roku spada i w grudniu 2020 roku wyniósł 21,1%. Do sekcji tej należą m.in. agencje pracy tymczasowej oraz działalność usługowa związana z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni,
- **Sekcja C - PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE** – w 2020 roku odnotowano ponad 4-krotny wzrost liczby ubezpieczonych cudzoziemców w stosunku do 2015 roku, natomiast odsetek ubezpieczonych cudzoziemców w tej sekcji wzrósł z 13,9% w 2015 roku do 16,4% w grudniu 2020 roku.

W sekcji I - DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI między grudniem 2019 roku a grudniem 2020 roku obserwujemy po raz pierwszy od 2015 roku nieznaczny spadek liczby ubezpieczonych cudzoziemców. Wpływ na to miało zamrożenie działalności przedsiębiorstw działających w tej sekcji

spowodowane ogłoszeniem stanu epidemii w kraju. Również w sekcji B - GÓRNICTWO I WYDOBYWANIE w 2020 roku nastąpił spadek liczby ubezpieczonych cudzoziemców.

W pozostałych sekcjach PKD, liczba ubezpieczonych cudzoziemców wzrosła, jednak ich udział w strukturze według PKD zmniejszył się w stosunku do 2015 roku.

Pomiędzy wybranymi grupami obywatelstw zauważyć można różnice w strukturze według sekcji PKD płatnika (*Tabela 17*). Według stanu na 31 grudnia 2020 r. w grupie cudzoziemców z krajów UE dominującymi sekcjami PKD są:

- Sekcja M – DZIAŁALNOŚĆ PROFESJONALNA, NAUKOWA I TECHNICZNA (13,0%),
- Sekcja G – HANDEL HURTOWY I DETALICZNY; NAPRAWA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH, WŁĄCZAJĄC MOTOCYKLE (11,5%),
- Sekcja J – INFORMACJA I KOMUNIKACJA (11,5%).

W strukturze cudzoziemców spoza krajów UE dominującymi sekcjami PKD są:

- Sekcja N - DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA (19,7%),
- Sekcja C - PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE (14,6%),
- Sekcja H - TRANSPORT I GOSPODARKA MAGAZYNOWA (12,7%),
- Sekcja F - BUDOWNICTWO (11,6%).

W strukturach wybranych pięciu obywatelstw spoza krajów UE w grudniu 2020 roku również można zaobserwować znaczne różnice. Przykładowo struktury obywateli Rosji są zbliżone do struktury obywateli krajów z UE (12,2% obywateli Rosji pracuje w sekcji G – HANDEL HURTOWY I DETALICZNY; NAPRAWA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH, WŁĄCZAJĄC MOTOCYKLE, natomiast 11,2% w sekcji J – INFORMACJA I KOMUNIKACJA). Wśród obywateli Białorusi dominującą sekcją jest sekcja H – TRANSPORT I GOSPODARKA MAGAZYNOWA (28,6%). Natomiast większość obywateli Ukrainy, Gruzji i Mołdawii pracuje w dwóch sekcjach, tj. w sekcji N - DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA (odpowiednio 22,1%, 29,1% i 21,8%) oraz w sekcji C - PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE (15,6%, 18,7% i 28,7%).

Tabela 15. Liczba cudzoziemców⁶ zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według sekcji PKD płatnika – stan na koniec roku

Cudzoziemcy zgłoszeni do ubezpieczeń: emerytalnego i rentowych	2015	2016	2017	2018	2019	2020
N - DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA	29 558	66 783	121 689	143 737	140 894	155 875
C - PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE	26 957	47 078	69 447	89 543	105 722	120 771
H - TRANSPORT I GOSPODARKA MAGAZYNOWA	17 989	33 402	51 719	70 032	90 818	104 344
F - BUDOWNICTWO	12 426	23 697	42 940	67 043	82 630	91 950
G - HANDEL HURTOWY I DETALICZNY; NAPRAWA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH, WŁĄCZAJĄC MOTOCYKLE	29 894	37 688	48 165	55 384	58 831	63 974
I - DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI	11 072	16 529	23 991	30 639	37 132	36 788
M - DZIAŁALNOŚĆ PROFESJONALNA, NAUKOWA I TECHNICZNA	12 286	16 462	21 566	28 882	31 985	33 287
J - INFORMACJA I KOMUNIKACJA	8 438	11 839	14 487	16 641	19 245	20 897
Q - OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA	5 185	6 511	8 459	10 061	12 097	14 399
S - POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA	3 693	5 072	6 793	8 627	11 525	12 871
Pozostałe i nieustalone sekcje gospodarki narodowej	36 518	41 359	51 354	59 105	70 956	83 036

⁶ Jeżeli ubezpieczony zatrudniony jest u kilku płatników z tym samym PKD wystąpi tylko raz. Jeżeli natomiast są to płatnicy o różnych PKD wystąpi tyle razy, ile różnych PKD mają ci płatnicy.

Tabela 16. Struktura cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według sekcji PKD płatnika – stan na koniec roku

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
N - DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA	15,2	21,8	26,4	24,8	21,3	21,1
C - PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE	13,9	15,4	15,1	15,4	16,0	16,4
H - TRANSPORT I GOSPODARKA MAGAZYNOWA	9,3	10,9	11,2	12,1	13,7	14,1
F - BUDOWNICTWO	6,4	7,7	9,3	11,6	12,5	12,5
G - HANDEL HURTOWY I DETALICZNY; NAPRAWA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH, WŁĄCZAJĄC MOTOCYKLE	15,4	12,3	10,5	9,6	8,9	8,7
I - DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI	5,7	5,4	5,2	5,3	5,6	5,0
M - DZIAŁALNOŚĆ PROFESJONALNA, NAUKOWA I TECHNICZNA	6,3	5,4	4,7	5,0	4,8	4,5
J - INFORMACJA I KOMUNIKACJA	4,3	3,9	3,1	2,9	2,9	2,8
Q - OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA	2,7	2,1	1,8	1,7	1,8	2,0
S - POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA	1,9	1,7	1,5	1,5	1,7	1,7
Pozostałe i nieustalone sekcje gospodarki narodowej	18,8	13,5	11,1	10,2	10,7	11,2

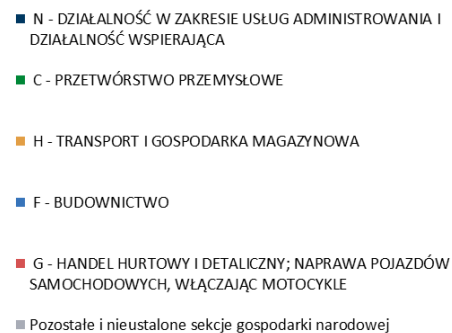
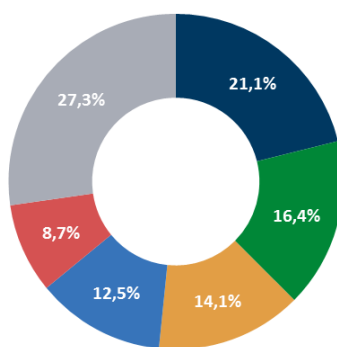
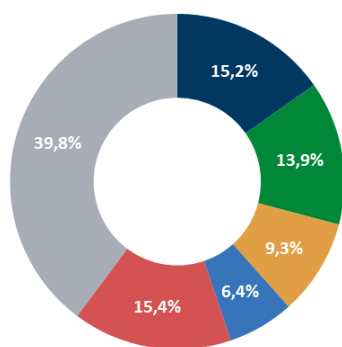
Rysunek 15. Zmiany w strukturze cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według sekcji PKD płatnika**A. Stan na 31.12.2015 r.****B. Stan na 31.12.2020 r.**

Tabela 17. Struktura cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według kraju obywatelstwa i sekcji PKD płatnika – stan na 31.12.2020 r.

Sekcja PKD płatnika	Obywatelstwo krajów UE	Obywatelstwo krajów spoza UE w tym:	UKRAIŃSKIE	BIAŁORUSKIE	GRUZIŃSKIE	MOŁDAWSKIE	ROSYJSKIE
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
N - DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA	7,6	19,7	22,1	9,7	29,1	21,8	9,6
C - PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE	9,0	14,6	15,6	8,2	18,7	28,7	9,0
H - TRANSPORT I GOSPODARKA MAGAZYNOWA	5,2	12,7	12,9	28,6	3,6	6,7	9,0
F - BUDOWNICTWO	4,8	11,6	12,9	11,4	11,5	7,3	4,6
G - HANDEL HURTOWY I DETALICZNY; NAPRAWA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH, WŁĄCZAJĄC MOTOCYKLE	11,5	7,8	6,4	7,3	4,4	4,0	12,2
I - DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI	2,5	5,2	4,4	2,6	2,9	0,9	3,3
M - DZIAŁALNOŚĆ PROFESJONALNA, NAUKOWA I TECHNICZNA	13,0	3,8	3,3	3,5	2,9	6,6	7,0
J - INFORMACJA I KOMUNIKACJA	11,5	2,1	1,3	2,4	0,6	0,5	11,2
Q - OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA	5,4	1,4	1,3	1,6	0,3	0,6	3,2
S - POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA	1,9	1,5	1,4	1,7	0,5	0,5	3,6
Pozostałe i nieustalone sekcje gospodarki narodowej	27,6	19,5	18,2	23,1	25,3	22,3	27,4

➤ CUDZOZIEMCY ZGŁOSZENI DO UBEZPIECZENIA CHOROBEWEGO

Obowiązkowo ubezpieczeniu chorobowemu podlegają osoby objęte obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi, które są:

- pracownikami, oprócz prokuratorów,
- członkami rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych,
- osobami odbywającymi służbę zastępczą.

Dobrowolnie (na swój wniosek) do ubezpieczenia chorobowego mogą przystąpić osoby, które są objęte obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi, m.in.:

- prowadzące pozarolniczą działalność,
- wykonujące pracę na podstawie umowy zlecenia, umowy agencyjnej.

Zmiany w liczbie i strukturze cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczenia chorobowego według kraju obywatelstwa w latach 2015-2020

Z uwagi na objęcie wybranych grup ubezpieczonych (m.in. osób prowadzących pozarolniczą działalność oraz osób wykonujących pracę na podstawie umowy zlecenia lub umowy agencyjnej) dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym liczba cudzoziemców, którzy podlegali ubezpieczeniu chorobowemu w latach 2015-2020 (*Tabela 18*) jest niższa niż w przypadku cudzoziemców, którzy podlegali ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.

W latach 2015-2018 odsetek ubezpieczonych cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczenia chorobowego w liczbie cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych zmniejszył się z 74,8% w 2015 roku do 67,2% w grudniu 2018 roku. W 2019 roku udział ten wzrósł do 69,1%, a następnie w 2020 roku ponownie spadł do poziomu 68,6% (*Tabela 19*). Spadek tego udziału o 0,5% w grudniu 2020 roku w porównaniu do grudnia 2019 roku dotyczy zarówno obywateli UE jak i obywateli państw spoza UE.

Największe zmiany w tym zakresie odnotowano wśród obywateli Mołdawii, dla których odsetek ubezpieczonych zgłoszonych do ubezpieczenia chorobowego zmniejszył się z 86,8% w 2015 roku do 43% w grudniu 2020 roku, co związane jest ze znacznym wzrostem udziału obywateli Mołdawii wykonujących pracę na podstawie umowy zlecenia lub umowy agencyjnej (*Rysunek 12*). W przypadku obywateli krajów UE odsetek ubezpieczonych zgłoszonych do ubezpieczenia chorobowego utrzymuje się na podobnym poziomie 79-81%.

W poszczególnych latach badanego okresu udziały cudzoziemców z krajów UE zgłoszonych do ubezpieczenia chorobowego w ogólnej liczbie cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczenia chorobowego są wyższe niż analogiczne udziały cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych. Wynika to ze struktury cudzoziemców według kraju obywatelstwa i tytułu ubezpieczenia oraz większego odsetka obywateli krajów UE wykonujących pracę na podstawie umowy o pracę, którzy obowiązkowo podlegają ubezpieczeniu chorobowemu.

W badanym okresie struktura cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczenia chorobowego według kraju obywatelstwa, podobnie jak struktura cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych, ulegała dynamicznym zmianom (*Tabela 20* i *Rysunek 16*). Udział cudzoziemców z krajów UE systematycznie spada (z 17,3% w grudniu 2015 roku do 6,2% w grudniu 2020 roku), natomiast udział cudzoziemców z krajów spoza UE systematycznie rośnie (z 82,7% w grudniu 2015 roku do 93,8% w grudniu 2020 roku). Największe zmiany obserwowane są we wzroście udziału obywateli z Ukrainy (z 48,5% w grudniu 2015 do 70,5% w grudniu 2020 roku).

Tabela 18. Liczba cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczenia chorobowego według kraju obywatelstwa – stan na koniec roku

Cudzoziemcy zgłoszeni do ubezpieczenia chorobowego						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	137 723	207 193	299 089	382 889	450 111	497 131
Obywatelstwo krajów UE *	23 855	25 675	27 425	29 015	30 038	30 737
Obywatelstwo krajów spoza UE	113 868	181 518	271 664	353 874	420 073	466 394
w tym:						
UKRAIŃSKIE	66 861	123 591	197 232	264 528	315 322	350 404
BIAŁORUSKIE	7 704	12 017	19 299	26 591	34 134	39 674
GRUZIŃSKIE	395	458	1 486	3 410	5 599	6 566
MOŁDAWSKIE	2 280	4 017	4 340	3 746	3 925	4 630
ROSYJSKIE	3 920	4 795	5 574	6 263	7 359	8 175

*w liczbie cudzoziemców z obywatelstwem krajów UE uwzględniona jest liczba obywateli brytyjskich

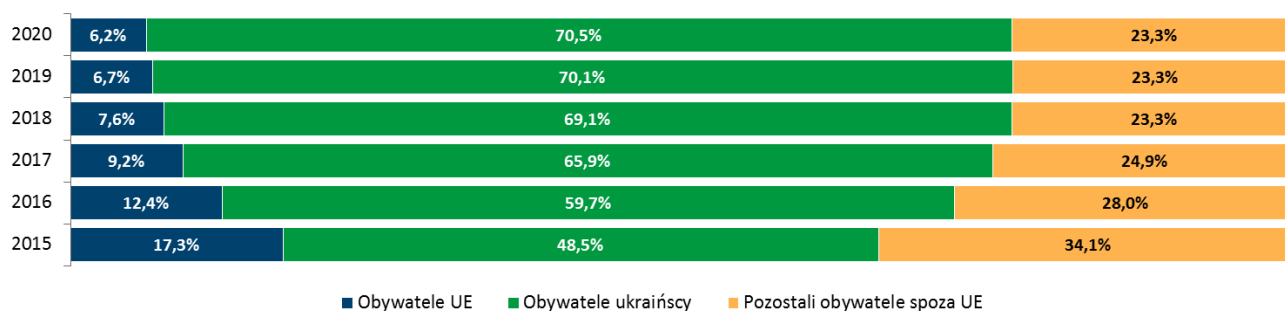
Tabela 19. Udział cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczenia chorobowego w liczbie cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według kraju obywatelstwa – stan na koniec roku

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	74,8	70,7	67,9	67,2	69,1	68,6
Obywatelstwo krajów UE	81,1	81,0	80,4	80,7	79,9	79,4
Obywatelstwo krajów spoza UE	73,6	69,4	66,9	66,3	68,4	67,9
w tym:						
UKRAIŃSKIE	66,1	63,6	62,3	62,9	65,8	65,8
BIAŁORUSKIE	86,5	83,7	80,4	77,9	79,8	78,4
GRUZIŃSKIE	78,2	73,4	54,5	49,2	52,8	50,6
MOŁDAWSKIE	86,8	80,0	66,7	48,9	44,1	43,0
ROSYJSKIE	83,5	84,3	83,8	82,7	80,7	78,8

Tabela 20. Struktura cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczenia chorobowego według kraju obywatelstwa – stan na koniec roku

Obywatelstwo	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Obywatelstwo krajów UE	17,3	12,4	9,2	7,6	6,7	6,2
Obywatelstwo krajów spoza UE w tym:	82,7	87,6	90,8	92,4	93,3	93,8
UKRAIŃSKIE	48,5	59,7	65,9	69,1	70,1	70,5
BIAŁORUSKIE	5,6	5,8	6,5	6,9	7,6	8,0
GRUZIŃSKIE	0,3	0,2	0,5	0,9	1,2	1,3
MOŁDAWSKIE	1,7	1,9	1,5	1,0	0,9	0,9
ROSYJSKIE	2,8	2,3	1,9	1,6	1,6	1,6

Rysunek 16. Zmiany w strukturze cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczenia chorobowego według kraju obywatelstwa – stan na koniec roku

➤ ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE CUDZOZIEMCÓW WYPŁACANE PRZEZ ZUS

W tej części opracowania zaprezentowano informacje nt. liczby i struktury cudzoziemców pobierających z ZUS wybrane świadczenia z ubezpieczeń społecznych przysługujące w różnych sytuacjach życiowych, tj.:

1. z tytułu choroby i macierzyństwa:
 - zasiłek chorobowy,
 - zasiłek macierzyński,
 - zasiłek opiekuńczy,
 - świadczenie rehabilitacyjne;
2. z tytułu długotrwałej niezdolności do pracy:
 - renta z tytułu niezdolności do pracy;
3. z tytułu starości:
 - emerytura,
 - dodatek pielęgnacyjny do emerytury i renty;
4. z tytułu śmierci żywiciela:
 - renta rodzinna,
 - dodatek do renty rodzinnej dla sieroty zupełnej.

Charakterystyka cudzoziemców zaprezentowana została ogółem dla populacji cudzoziemców oraz w podziale na obywatelstwo krajów UE i spoza UE.

Emerytury i renty wypłacone cudzoziemcom w grudniu 2020 roku

Osoby pracujące i podlegające ubezpieczeniom społecznym w Polsce, bez względu na obywatelstwo, mogą nabyć prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy z ZUS, o ile spełnią warunki określone w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych⁷. W razie śmierci osoby, która pracowała i podlegała ubezpieczeniom społecznym w Polsce, pozostali przy życiu członkowie jej rodziny mogą nabyć prawo do renty rodzinnej z ZUS, o ile spełnią warunki określone w ww. ustawie.

Jeżeli osoba zainteresowana (lub osoba, po której ma być przyznana renta rodzinna) pracowała również za granicą w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej, w państwach Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu lub w kraju umownym (czyli w państwie, z którym wiąże Polskę umowy dwustronne w dziedzinie zabezpieczenia społecznego) może być objęta unijną koordynacją systemów emerytalno-rentowych lub zasadami wynikającymi z umów dwustronnych zawartych z państwami spoza UE. Dotyczy to również sytuacji, gdy osoba ubiegająca się o emeryturę lub rentę mieszka w jednym z tych państw.

Osobom, które posiadają obywatelstwo inne niż polskie w grudniu 2020 roku wypłacono 8,8 tys. świadczeń emerytalnych i rentowych⁸, w tym: 7,1 tys. emerytur, 0,6 tys. rent z tytułu niezdolności do pracy oraz 1,0 tys. rent rodzinnych, a dodatki do świadczeń emerytalno-rentowych⁹ przysługiwały 1,1 tys. cudzoziemcom. Liczba świadczeń przysługujących cudzoziemcom stanowiła zaledwie 0,11% ogółu przysługujących w tym okresie świadczeń emerytalnych i rentowych¹⁰ wypłacanych przez ZUS. W porównaniu do grudnia 2019 roku liczba wypłacanych przez ZUS świadczeń emerytalno-rentowych dla cudzoziemców wzrosła o 1,4 tys. Największy bezwzględny wzrost odnotowano dla emerytur, których liczba wzrosła z 5,9 tys. w grudniu 2019 roku do 7,1 tys. w grudniu 2020 roku.

Struktura liczby emerytur i rent przysługujących cudzoziemcom jest zbliżona do struktury tych świadczeń dla ogółu świadczeń emerytalno-rentowych z ZUS (*Rysunek 17*). Największy odsetek stanowią emerytury, a najmniejszy renty z tytułu niezdolności do pracy. W strukturze cudzoziemców emerytury stanowią wyższy odsetek, niż w przypadku świadczeń ogółem. Pomiędzy grudniem 2019 roku a grudniem 2020 roku odnotowano wzrost udziału emerytur w strukturze świadczeń emerytalno-rentowych, zarówno dla ogółu świadczeń, jak również dla świadczeń cudzoziemców (z 75,5% do 76,4% dla emerytur ogółem oraz z 80,4% do 81,3% dla emerytur cudzoziemców).

Łączna kwota przysługujących cudzoziemcom emerytur i rent¹¹ w grudniu 2020 roku wyniosła 10,6 mln zł (w 2019 r. 8,6 mln zł). Kwota ta stanowiła 0,06% (w 2019 r. 0,05%) ogólnej kwoty świadczeń emerytalnych i rentowych¹² w ZUS, w tym łączna kwota:

- emerytur cudzoziemców – 8,1 mln zł, tj. 0,05% ogólnej kwoty emerytur z ZUS,
- rent z tytułu niezdolności do pracy cudzoziemców – 0,7 mln zł, tj. 0,06% ogólnej kwoty rent z tytułu niezdolności do pracy z ZUS,
- rent rodzinnych cudzoziemców – 1,8 mln zł, tj. 0,06% ogółu wydatków na renty rodzinne z ZUS.

W porównaniu do grudnia 2019 roku wzrosła przede wszystkim liczba świadczeń emerytalno-rentowych przysługujących obywatelom krajów spoza UE. W grudniu 2020 roku liczba tych świadczeń jest już o 48% wyższa od liczby świadczeń emerytalnych i rentowych przysługujących obywatelom krajów UE i wynosi odpowiednio 5,2 tys. dla obywateli krajów spoza UE oraz 3,5 tys. dla obywateli krajów UE. Dla porównania w grudniu 2019 r. liczba emerytur i rent wypłacanych cudzoziemcom spoza UE była wyższa od liczby emerytur i rent wypłacanych cudzoziemcom z UE o 36%. Wśród krajów o największej liczbie świadczeń emerytalnych i rentowych są zarówno kraje spoza UE (Ukraina, Rosja i Białoruś), jak również kraje UE (Szwecja i Niemcy).

⁷ Dz. U. z 2021 r. poz. 291 z późn. zm.

⁸ Łącznie ze świadczeniami realizowanymi na mocy umów międzynarodowych; bez świadczeń pobieranych łącznie ze świadczeniami rolniczymi oraz bez emerytur pomostowych.

⁹ Dodatek pielęgnacyjny lub dodatek dla sierot zupełnych.

¹⁰ Łącznie ze świadczeniami realizowanymi na mocy umów międzynarodowych; bez świadczeń pobieranych łącznie ze świadczeniami rolniczymi oraz bez emerytur pomostowych.

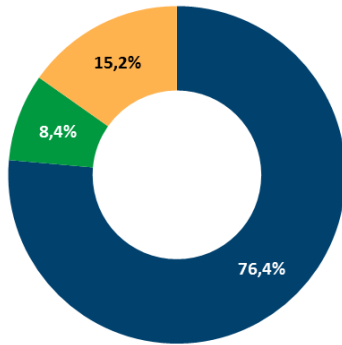
¹¹ W kwocie świadczenia uwzględniono wysokość świadczenia (bez wypłat wyrównawczych) wraz z dodatkami pielęgnacyjnymi dla świadczeniobiorcy i sierot zupełnych.

¹² Jw.

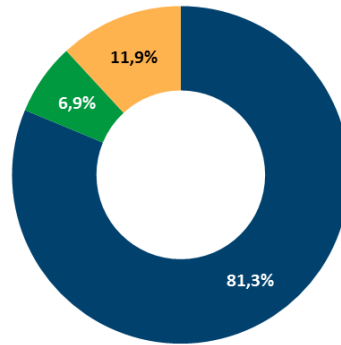
Przeciętna wysokość przysługującej cudzoziemcom emerytury i renty w grudniu 2020 roku (1,2 tys. zł)¹³ była dużo niższa niż przeciętna wysokość przysługującego w tym okresie świadczenia emerytalno-rentowego z ZUS (2,4 tys. zł)¹⁴.

Rysunek 17. Porównanie struktury liczby świadczeń emerytalnych i rentowych ogółem wypłacanych przez ZUS oraz cudzoziemców według rodzaju świadczenia w grudniu 2020 r.

A. Emerytury i renty - ogółem

B. Emerytury i renty cudzoziemców

■ Emerytury
■ Renty z tytułu niezdolności do pracy
■ Renty rodzinne

Zasiłki i świadczenia krótkoterminowe wypłacone cudzoziemcom w latach 2015-2020

Osoby objęte obowiązkowym lub dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym, bez względu na obywatelstwo, mogą nabyć prawo do świadczeń w razie choroby i macierzyństwa z ZUS, o ile spełnią warunki określone w ustawie z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa¹⁵.

W badanym okresie liczba cudzoziemców pobierających zasiłki i świadczenia krótkoterminowe (*Tabela 21*) oraz poniesione w związku z tym wydatki (*Tabela 22*) systematycznie rosły. Dynamika tego wzrostu jest jednak dużo mniejsza niż dynamika wzrostu liczby cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń społecznych.

Wydatki poniesione na zasiłki i świadczenia krótkoterminowe wypłacone cudzoziemcom stanowiły od 0,5% w 2015 roku do 1,2% w 2020 roku ogółu wydatków na zasiłki i świadczenia krótkoterminowe wypłacane przez ZUS, w tym udział wydatków poniesionych na wypłaty dla cudzoziemców w ogóle wydatków na analogiczne świadczenia wyniósł:

- od 0,4% w 2015 roku do 1,1% w 2020 roku dla zasiłków chorobowych,
- od 0,7% w 2015 roku do 1,7% w 2020 roku dla zasiłków macierzyńskich,
- od 0,4% w 2015 roku do 1,2% w 2020 roku dla zasiłków opiekuńczych,
- od 0,3% w 2015 roku do 0,6% w 2020 roku dla świadczeń rehabilitacyjnych.

Struktura wydatków na zasiłki i świadczenia krótkoterminowe wypłacone cudzoziemcom w latach 2015-2019 nie ulegała znaczącym zmianom (*Rysunek 19*). Największy udział wydatków na te świadczenia dla cudzoziemców stanowiły wydatki na zasiłki macierzyńskie oraz wydatki na zasiłki chorobowe (w okresie od stycznia do grudnia 2019 roku odpowiednio 47,7% i 44,3%). W 2020 roku nadal największy udział wydatków stanowią wydatki na zasiłki macierzyńskie i chorobowe (odpowiednio 42,1% i 41,3%). Jednak z powodu zamknięcia szkół i przedszkoli, w związku

¹³ Łącznie ze świadczeniami realizowanymi na mocy umów międzynarodowych; bez świadczeń pobieranych łącznie ze świadczeniami rolniczymi oraz bez emerytur pomostowych.

¹⁴ Jw.

¹⁵ Dz. U. z 2020 r. poz. 870 z późn. zm.

ze stanem epidemii ogłoszonym w Polsce, znacząco wzrósł udział wydatków na zasiłki opiekuńcze wypłacane cudzoziemcom - w 2019 roku udział ten wynosił 4%, a w 2020 roku już 12,6%.

Struktury wydatków wybranych grup obywatelstw (poza obywatelami Gruzji) są podobne i w latach 2015-2019 nie ulegały znaczącym zmianom (*Rysunek 20*). W 2020 roku we wszystkich grupach cudzoziemców wzrósł odsetek wydatków na zasiłki opiekuńcze. Struktura wydatków dla obywateli Gruzji charakteryzuje się znacznie wyższym, w porównaniu do innych grup obywatelstw, odsetkiem wydatków na zasiłki chorobowe, które w latach 2015-2020 stanowiły od 44,8% do 57,9% wydatków na zasiłki i świadczenia krótkoterminowe wypłacone obywatelom Gruzji.

Tabela 21. Liczba cudzoziemców pobierających zasiłki i świadczenia krótkoterminowe w latach 2015-2020

Cudzoziemcy pobierający zasiłki i świadczenia krótkoterminowe

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Zasiłek chorobowy	9 012	10 660	13 272	16 911	22 594	32 035
Zasiłek macierzyński	4 179	4 697	5 539	7 159	9 330	11 515
Zasiłek opiekuńczy	3 419	3 997	4 859	6 441	8 805	15 611
Świadczenie rehabilitacyjne	508	580	605	662	764	975

Rysunek 18. Zmiany w liczbie cudzoziemców pobierających zasiłki i świadczenia krótkoterminowe w latach 2015-2020

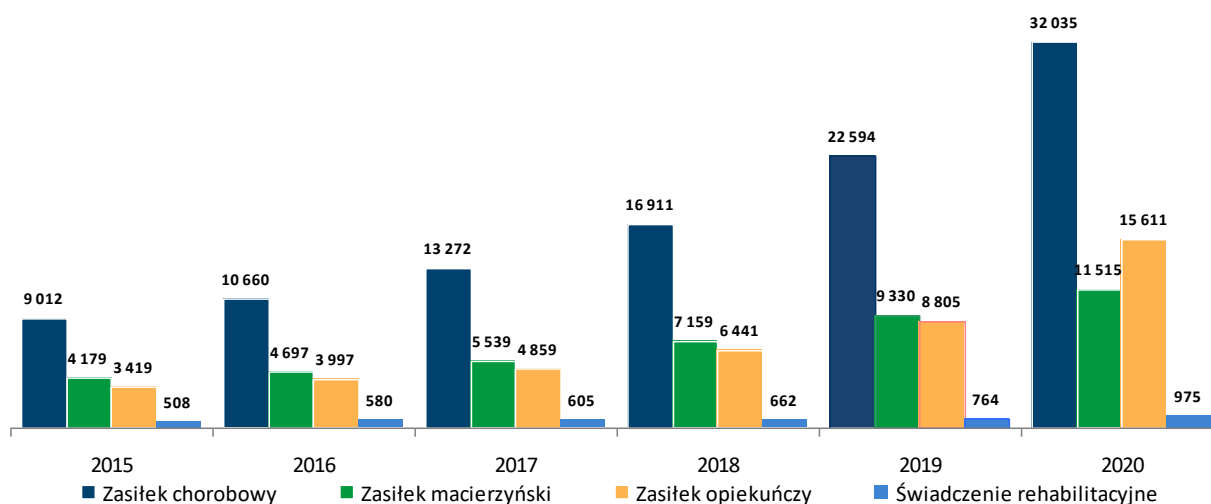
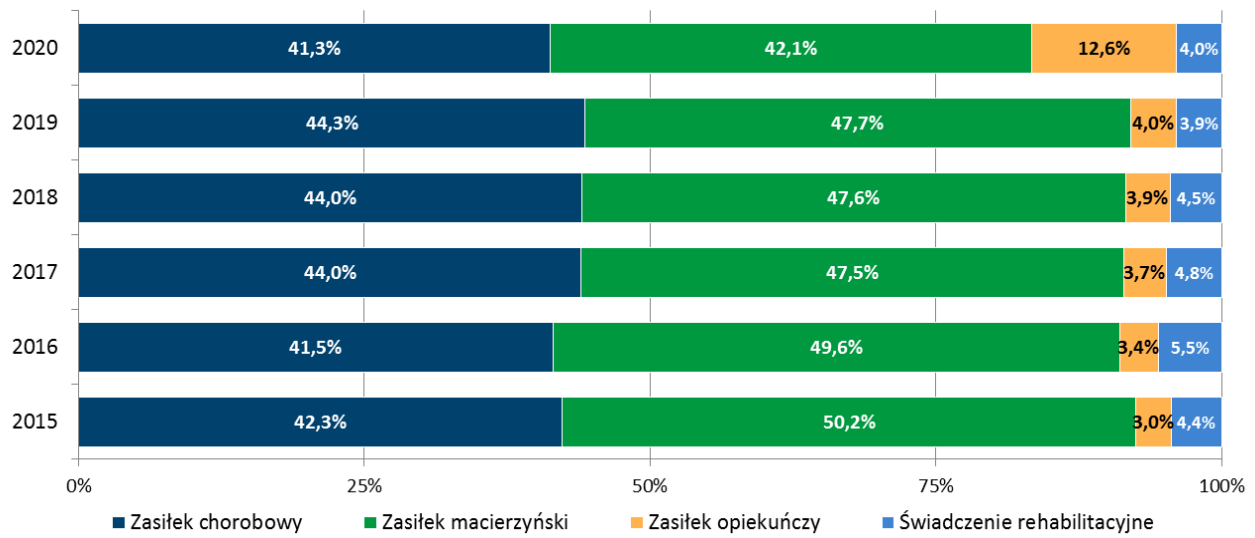

Tabela 22. Kwota wydatków na zasiłki i świadczenia krótkoterminowe wypłacone cudzoziemcom w latach 2015-2020

Wydatki na zasiłki i świadczenia krótkoterminowe wypłacone cudzoziemcom [w mln zł]

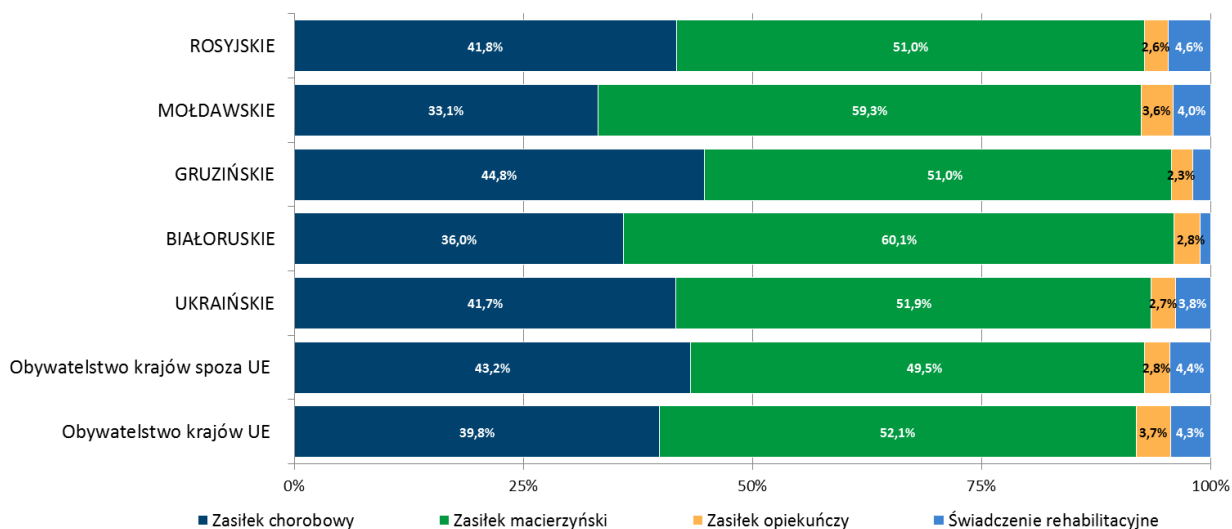
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	98,7	112,9	137,1	176,3	238,9	361,3
Zasiłek chorobowy	41,8	46,8	60,3	77,6	105,9	149,2
Zasiłek macierzyński	49,6	56,0	65,1	84,0	114,0	152,2
Zasiłek opiekuńczy	3,0	3,8	5,1	6,8	9,7	45,6
Świadczenie rehabilitacyjne	4,4	6,2	6,6	7,9	9,3	14,3

Rysunek 19. Zmiany w strukturze wydatków na zasiłki i świadczenia krótkoterminowe wypłacone cudzoziemcom w latach 2015-2020

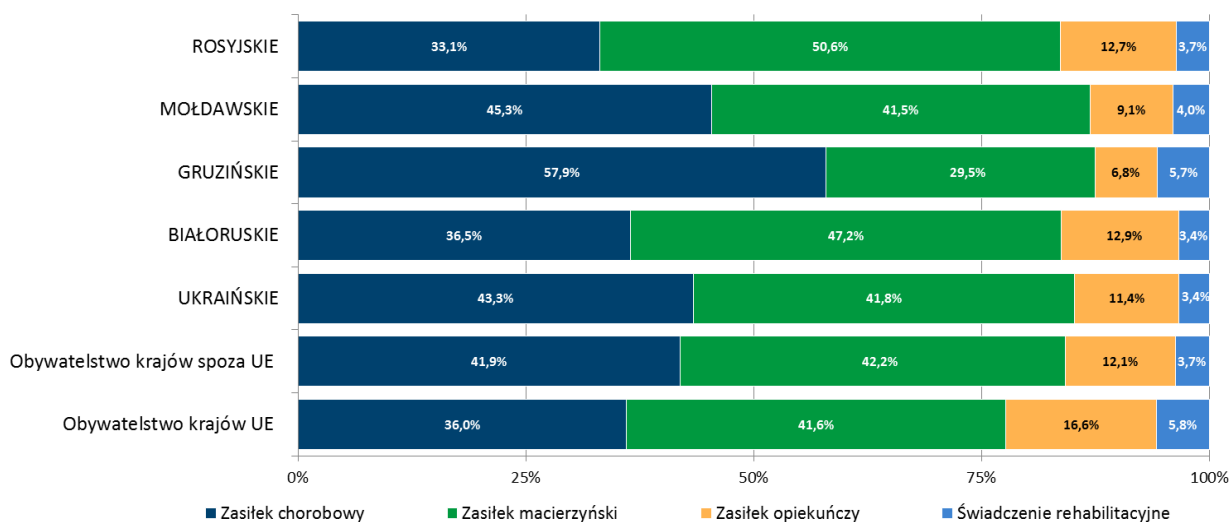

Rysunek 20. Zmiany w strukturze wydatków na zasiłki i świadczenia krótkoterminowe wypłacone cudzoziemcom według kraju obywatelstwa

A. Okres od stycznia do grudnia 2015 roku

B. Okres od stycznia do grudnia 2020 roku

➤ PRZYPIS SKŁADEK NA UBEZPIECZENIA EMERYTALNE, RENTOWE I CHOROBYE CUDZOZIEMCÓW W LATACH 2016-2020

Analizie poddano wysokość miesięcznego przypisu składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za ubezpieczonych cudzoziemców. Badane było pięć okresów miesięcznych (rozliczeniowych), tj. grudzień 2016 roku, grudzień 2017 roku, grudzień 2018 roku, grudzień 2019 roku i grudzień 2020 roku oraz cztery łączne okresy roczne (rozliczeniowe), tj. za 2017, 2018, 2019 oraz 2020 rok. Przedstawiona została również informacja dotycząca rocznego przypisu składek na ubezpieczenie chorobowe za ubezpieczonych cudzoziemców w 2017, 2018, 2019 i 2020 roku.

W ostatnich latach obserwujemy wzrost udziału przypisu składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych cudzoziemców w przypisie składek od wszystkich ubezpieczonych. Miesięczny przypis składek ubezpieczonych cudzoziemców na ubezpieczenia emerytalne i rentowe stanowił niewielki, ale rosnący w czasie, odsetek tego przypisu za ogół ubezpieczonych w ZUS, tj. od 1,5% tego przypisu za grudzień 2016 roku do 3,4% tego przypisu za grudzień 2020 roku (*Tabela 23*).

Łączny roczny przypis składek za ubezpieczonych cudzoziemców na ubezpieczenia emerytalne i rentowe również rośnie i wyniósł: 3,0 mld zł za 2017 r., 4,3 mld zł za 2018 rok, 5,6 mld zł za 2019 rok i 6,2 mld zł za 2020 rok. W 2017 roku przypis składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych cudzoziemców stanowił 2,0% przypisu za ogół ubezpieczonych w ZUS za 2017 rok, w 2018 roku 2,6% przypisu za 2018 rok, w 2019 r. 3,1% przypisu za 2019 rok, w 2020 roku 3,3% przypisu za ogół ubezpieczonych w ZUS za 2020 rok.

W 2020 roku przeciętna miesięczna podstawa wymiaru, od której zostały obliczone składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe dla cudzoziemców była o 22% niższa od przeciętnej miesięcznej podstawy dla ogółu ubezpieczonych w ZUS i wynosiła 3,2 tys. zł dla cudzoziemców i 4,1 tys. zł dla ogółu ubezpieczonych w ZUS.

Średnia liczba miesięcy, za które w latach 2017-2020 roku zostały opłacone składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe dla cudzoziemców jest niższa niż przeciętna liczba tych miesięcy dla ubezpieczonych ogółem. W dwunastu miesiącach lat 2017-2020 dla cudzoziemców opłacone zostały składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za przeciętnie 6 miesięcy, natomiast dla ogółu ubezpieczonych w ZUS za przeciętnie 10 miesięcy.

Tabela 23. Miesięczny przypis składek i przeciętna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe

A. Za okresy miesięczne (grudzień)*

	12.2016	12.2017	12.2018	12.2019	12.2020
Udział w miesięcznym przypisie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (w %)					
Ubezpieczeni w ZUS ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:					
cudzoziemcy	1,5	2,2	2,8	3,1	3,4
Przeciętna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (w tys. zł)					
Ubezpieczeni w ZUS ogółem	3,2	3,4	3,7	3,9	4,2
w tym:					
cudzoziemcy	2,4	2,5	2,7	2,8	3,1

B. Za okresy roczne (styczeń-grudzień)*)

	01-12.2017	01-12.2018	01-12.2019	01-12.2020
Udział w łącznym przypisie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (w %)				
Ubezpieczeni w ZUS ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:				
cudzoziemcy	2,0	2,6	3,1	3,3
Średnia liczba miesięcy, za które w badanym okresie zostały opłacone składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe				
Ubezpieczeni w ZUS ogółem	10	10	10	10
w tym:				
cudzoziemcy	6	6	6	6
Przeciętna miesięczna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (w tys. zł)				
Ubezpieczeni w ZUS ogółem	3,3	3,5	3,8	4,1
w tym:				
cudzoziemcy	2,6	2,7	2,9	3,2

*) Za okresy rozliczeniowe, tzn. składki należne za dany okres.

Łączny przypis składek za ubezpieczonych cudzoziemców na ubezpieczenie chorobowe wyniósł niespełna 0,3 mld zł za 2017 rok, ponad 0,3 mld za 2018 rok, ponad 0,4 mld zł za 2019 rok oraz blisko 0,5 mld zł za 2020 rok. Przypis ten stanowił 1,9% przypisu na ubezpieczenie chorobowe za ogół ubezpieczonych w ZUS za 2017 rok, 2,3% za 2018 rok, 2,7% za 2019 rok i 2,9% tego przypisu za 2020 rok.

➤ STANY KONT I SUBKONT CUDZOZIEMCÓW NA KONIEC 2019 I 2020 ROKU

Osoby ubezpieczone w ZUS po 1 stycznia 1999 r., bez względu na obywatelstwo, mają założone w ZUS indywidualne konto ubezpieczonego. Osoby urodzone po 1968 r., a także osoby urodzone przed 1969 r., jeżeli należą do otwartego funduszu emerytalnego (OFE), w ramach konta ubezpieczonego mają wydzielone subkonto.

Na kontach ubezpieczonych zapisane są m.in. informacje o zwaloryzowanej wysokości składek na ubezpieczenie emerytalne za okres od 1999 roku. Osoby, które pracowały przed 1999 rokiem oraz złożyły wniosek o naliczenie kapitału początkowego, na koncie zapisane mają informacje o kwocie zwaloryzowanego kapitału początkowego (tj. odtworzonej wartości składek sprzed 1999 roku). Na wydzielonym w ramach konta ubezpieczonego subkoncie zapisane są m.in. informacje na temat części składek opłaconych na ubezpieczenie emerytalne oraz środki wynikające z corocznych waloryzacji tych składek.

Analizie poddano liczbę kont oraz zapisane na nich kwoty zwaloryzowanego kapitału początkowego i zwaloryzowanych składek na koncie ubezpieczonego oraz zwaloryzowanych środków na subkoncie według stanu na koniec 2019 i 2020 roku.

Liczba kont cudzoziemców, na których zapisano kwoty kapitału początkowego i składek na kontach lub środków na subkontach w grudniu 2020 roku wyniosła 2,6 mln. Liczba ta stanowiła 9,5% ogólnej liczby kont ubezpieczonych w ZUS. Dla porównania liczba kont cudzoziemców, na których zapisano kwoty kapitału początkowego i składek na kontach lub środków na subkontach w grudniu 2019 roku wyniosła 2,2 mln, a liczba ta stanowiła 8,3% ogólnej liczby kont ubezpieczonych w ZUS. Oznacza to wzrost liczby kont cudzoziemców, na których zapisano środki, o 16,4%. Jest to ponad dwukrotnie mniejszy wzrost niż obserwowaliśmy między 2018 a 2019 rokiem – wzrost ten wyniósł wtedy 33,9%.

Łączna kwota środków zapisanych na kontach i subkontach cudzoziemców na koniec 2020 roku wyniosła 23,6 mld zł. Kwota ta stanowiła zaledwie 0,73% ogólnej kwoty środków zapisanych na kontach i subkontach ubezpieczonych w ZUS, z tego:

- kwota zapisanego na kontach cudzoziemców kapitału początkowego – 0,7 mld zł, tj. 0,07% tej kwoty ogółem w ZUS,
- kwota składek zapisanych na kontach cudzoziemców – 16,6 mld zł, tj. 1,06% tej kwoty ogółem w ZUS,
- kwota środków zapisanych na subkontach cudzoziemców – 6,2 mld zł, tj. 1,2% tej kwoty ogółem w ZUS.

W grudniu 2020 r. stan kont i subkont cudzoziemców w porównaniu do grudnia 2019 r. wzrósł o 28,52%. Oznacza to, że wzrost stanu kont i subkont cudzoziemców był ponad dwukrotnie wyższy niż wzrost stanu kont i subkont ogółem. Łączna kwota środków zapisanych na kontach i subkontach cudzoziemców na koniec 2019 roku wyniosła 18,3 mld zł. Kwota ta stanowiła 0,6% ogólnej kwoty środków zapisanych na kontach i subkontach ubezpieczonych w ZUS, z tego:

- kwota zapisanego na kontach cudzoziemców kapitału początkowego – 0,7 mld zł, tj. 0,06% tej kwoty ogółem w ZUS;
- kwota składek zapisanych na kontach cudzoziemców – 12,9 mld zł, tj. 0,91% tej kwoty ogółem w ZUS;
- kwota środków zapisanych na subkontach cudzoziemców – 4,7 mld zł, tj. 1,03% tej kwoty ogółem w ZUS.

Łączne kwoty środków zapisanych na kontach i subkontach cudzoziemców są znacznie niższe niż kwoty tych środków na kontach i subkontach ogółu ubezpieczonych w ZUS. Fakt ten nie powinien dziwić przy tak gwałtownym w ostatnich latach wzroście liczby ubezpieczonych cudzoziemców oraz strukturze wiekowej ubezpieczonych w ZUS cudzoziemców, w której dominują przede wszystkim osoby młode.

Struktura środków zapisanych na kontach i subkontach cudzoziemców ([Rysunek 21](#)) charakteryzuje się znacznie niższym niż w przypadku ogółu ubezpieczonych w ZUS udziałem zwaloryzowanej kwoty kapitału początkowego (w grudniu 2020 roku odpowiednio 3,2% dla cudzoziemców i 35,4% dla ogółu ubezpieczonych w ZUS). Jedynie 0,2% cudzoziemców posiadających w grudniu 2020 roku konta w ZUS miało ustaloną wysokość kapitału początkowego, natomiast w ogóle ubezpieczonych w ZUS odsetek ten wynosi 18,0%. Jest to również związane ze znacznym wzrostem ubezpieczonych cudzoziemców w ostatnich latach, ich strukturą wiekową i brakiem ubezpieczenia przed 1999 rokiem.

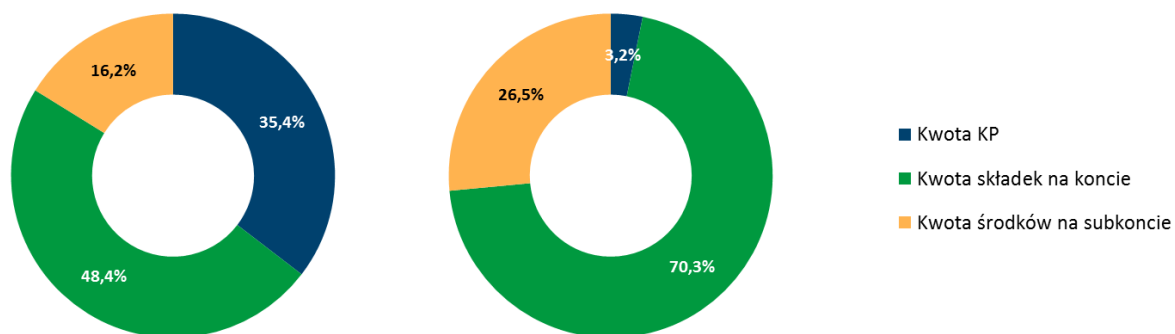
Znaczne różnice pomiędzy cudzoziemcami a ubezpieczonymi ogółem w ZUS są również widoczne w strukturze wielkości środków zapisanych na kontach i subkontach ([Rysunek 22](#)). W grudniu 2020 roku 82,2% cudzoziemców na kontach i subkontach w ZUS miało zapisane środki w przedziale do 10 tys. zł, podczas gdy dla ogółu ubezpieczonych w ZUS odsetek ten wyniósł 29,1%. W przedziale powyżej 100 tys. zł odsetek ten wynosił zaledwie 1,5% dla cudzoziemców oraz 31,1% dla ogółu ubezpieczonych w ZUS.

Największą liczbę kont i subkont odnotowano głównie wśród obywateli spoza UE. Na liście pięciu najliczniejszych obywatelstw są obywatele krajów spoza UE, tj. Ukrainy, Białorusi, Mołdawii i Gruzji oraz obywatele Rumunii – jednego z członków UE. Na liście pięciu obywatelstw o największej łącznej kwocie środków zapisanych na kontach i subkontach, oprócz obywateli Ukrainy, Białorusi i Rosji, znaleźli się również obywatele krajów UE, tj. Niemiec i Francji.

Rysunek 21. Porównanie struktury środków zapisanych na kontach i subkontach ogółu ubezpieczonych w ZUS i cudzoziemców na koniec 2020 roku

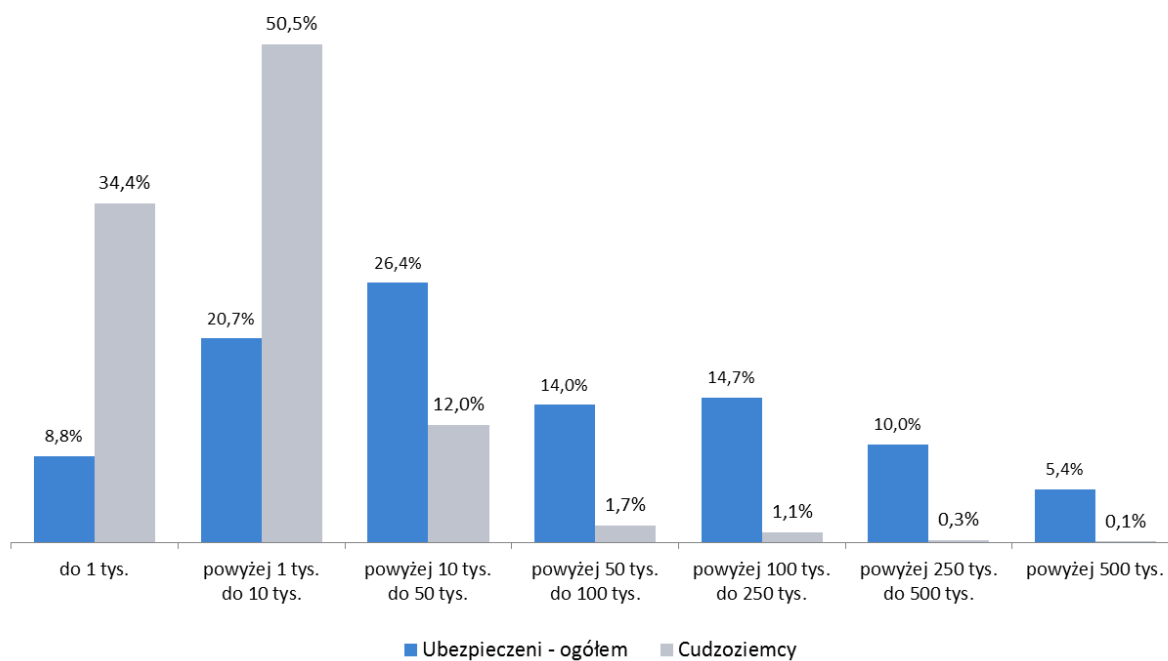
A. Ubezpieczeni ogółem

B. Cudzoziemcy

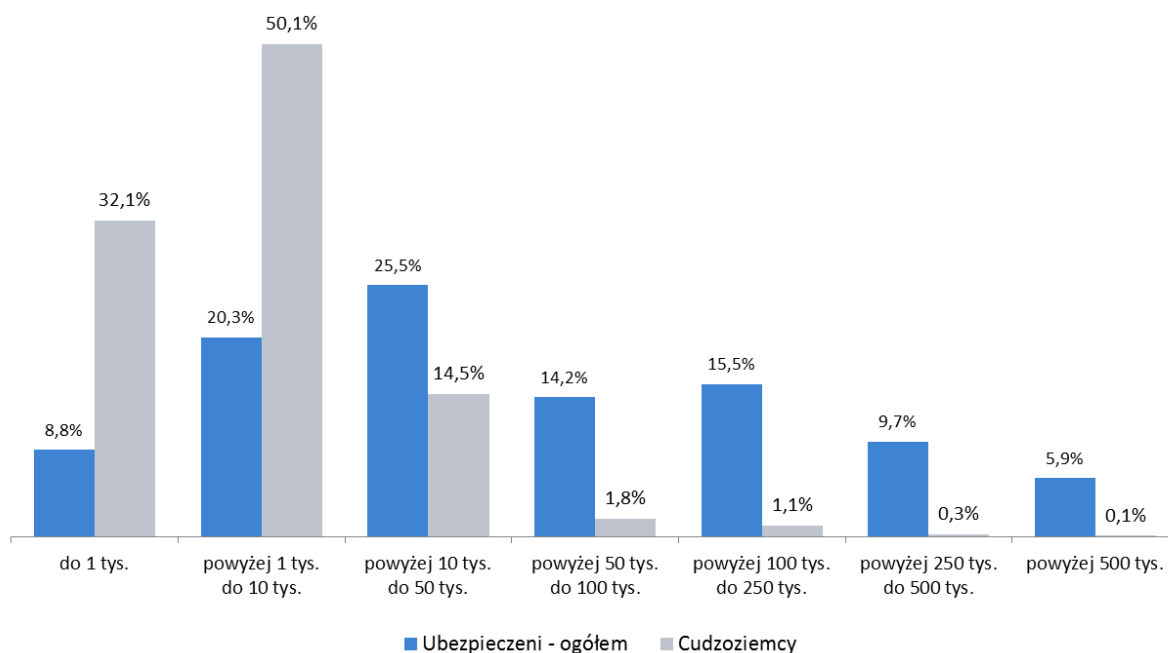

Rysunek 22. Porównanie struktury według kwot środków zapisanych na kontach i subkontach cudzoziemców i ubezpieczonych w ZUS ogółem

A. na koniec 2019 roku

B. na koniec 2020 roku

➤ SYTUACJA DEMOGRAFICZNA POLSKI A UBEZPIECZENI CUDZOZIEMCY

W Polsce obserwujemy zjawisko starzenia się społeczeństwa. Polega ono na zmniejszającej się dzietności oraz wydłużaniu się trwania życia (wyjątkiem jest duża śmiertelność w 2020 roku związana z epidemią wirusa SARS-CoV-2, która istotnie wpłynęła na skrócenie średniego dalszego trwania życia - zgodnie z danymi publikowanymi przez Główny Urząd Statystyczny). W efekcie rośnie udział populacji w wieku poprodukcyjnym, a maleje udział populacji w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym. Rośnie także współczynnik obciążenia demograficznego rozumiany jako iloraz liczby osób w wieku poprodukcyjnym i liczby osób w wieku produkcyjnym. W 2019 r. w porównaniu do 2009 r. udział populacji w wieku produkcyjnym (mężczyźni w wieku 18-64 lata i kobiety w wieku 18-59 lat) spadł z 64,5% do 60%, a udział populacji w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni w wieku 65 lat i więcej oraz kobiety w wieku 60 lat i więcej) wzrósł z 16,5% do 21,9%. Wzrasta również liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. W 2009 r. było to 26 osób, a w 2019 r. już 37 osób. Również prognozy demograficzne zakładają dalsze starzenie się populacji naszego kraju. Zgodnie z prognozą demograficzną przygotowaną w 2020 r. przez Ministerstwo Finansów dla potrzeb długoterminowych założeń makroekonomicznych, liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wzrośnie w ciągu najbliższych dziesięciu lat do 44. Ilustruje to poniższa tabela. Należy mieć na uwadze, że powyższa prognoza demograficzna sporządzona została przy wykorzystaniu prognozy demograficznej Eurostatu opublikowanej w 2019 roku, czyli przed wybuchem epidemii wirusa SARS-CoV-2.

Tabela 24. Współczynnik obciążenia demograficznego dla populacji Polski – proporcja liczby osób w wieku poprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym – stan na koniec roku

**Współczynnik obciążenia demograficznego
- proporcja liczby osób w wieku
poprodukcyjnym do liczby osób w wieku
produkcyjnym**

Rok	Współczynnik obciążenia demograficznego
2020	37,7%
2021	38,7%
2022	39,7%
2023	40,7%
2024	41,5%
2025	42,1%
2026	42,6%
2027	43,1%
2028	43,5%
2029	44,0%
2030	44,5%

Źródło: Obliczenia własne na podstawie prognozy demograficznej przygotowanej w 2020 r. przez Ministerstwo Finansów dla potrzeb długoterminowych założeń makroekonomicznych.

Powstaje pytanie, czy napływ cudzoziemców do Polski mógłby wpłynąć na poziom współczynnika obciążenia demograficznego. W Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych zostały przeprowadzone odpowiednie symulacje na najbliższe 10 lat, które odpowiadają na pytanie o ile musiałaby wzrosnąć populacja w wieku produkcyjnym aby zahamować wzrost współczynnika obciążenia demograficznego lub zmniejszyć tempo wzrostu tego współczynnika. Dla uproszczenia w symulacji nie uwzględnialiśmy zwiększenia liczby osób w wieku poprodukcyjnym, który wynikałby ze stopniowego przechodzenia cudzoziemców z wieku produkcyjnego do wieku poprodukcyjnego. Wyniki tych obliczeń można uznać za odpowiedź na pytanie, ilu cudzoziemców musiałoby przybyć do Polski, aby po ich uwzględnieniu współczynnik obciążenia demograficznego pozostał na obecnym poziomie lub by wzrastał w wolniejszym tempie.

W oparciu o wyniki prognozy demograficznej przygotowanej przez Ministerstwo Finansów w 2020 r. przeprowadziliśmy symulacje o ile musiałaby wzrosnąć populacja w wieku produkcyjnym, aby zatrzymać wzrost współczynnika obciążenia demograficznego lub aby zmniejszyć tempo wzrostu tego współczynnika. Poniższe dwie tabele prezentują wyniki tych symulacji: pierwsza – dotyczy zachowania współczynnika obciążenia demograficznego na poziomie z 2020 r. (37,7%), druga – dotyczy zmniejszenia przyrostu współczynnika obciążenia demograficznego o połowę w każdym analizowanym roku.

Tabela 25. Przyrost liczby cudzoziemców w wieku produkcyjnym, który gwarantowałby zatrzymanie współczynnika obciążenia demograficznego na poziomie z 2020 r.

Przyrost liczby cudzoziemców w wieku produkcyjnym, który byłby potrzebny aby zmniejszyć przyrost współczynnika obciążenia demograficznego o 100%

Rok	Przyrost liczby cudzoziemców w wieku produkcyjnym w porównaniu do populacji z prognozy demograficznej	Przyrost liczby cudzoziemców w wieku produkcyjnym w porównaniu do poprzedniego roku	Współczynnik obciążenia demograficznego - populacja Polski	Współczynnik obciążenia demograficznego - populacja Polski z uwzględnieniem dodatkowej liczby cudzoziemców
	w tysiącach			
2021	635,8	635,8	38,7%	37,7%
2022	1 223,1	587,3	39,7%	37,7%
2023	1 767,2	544,1	40,7%	37,7%
2024	2 237,5	470,3	41,5%	37,7%
2025	2 604,3	366,8	42,1%	37,7%
2026	2 885,1	280,8	42,6%	37,7%
2027	3 126,5	241,4	43,1%	37,7%
2028	3 379,0	252,5	43,5%	37,7%
2029	3 641,3	262,3	44,0%	37,7%
2030	3 912,6	271,3	44,5%	37,7%

Tabela 26. Przyrost liczby cudzoziemców w wieku produkcyjnym, który gwarantowałby zmniejszenie tempa wzrostu współczynnika obciążenia demograficznego o połowę

Przyrost liczby cudzoziemców w wieku produkcyjnym, który byłby potrzebny aby zmniejszyć przyrost współczynnika obciążenia demograficznego o 50%

Rok	Przyrost liczby cudzoziemców w wieku produkcyjnym w porównaniu do populacji z prognozy demograficznej	Przyrost liczby cudzoziemców w wieku produkcyjnym w porównaniu do poprzedniego roku	Współczynnik obciążenia demograficznego - populacja Polski	Współczynnik obciążenia demograficznego - populacja Polski z uwzględnieniem dodatkowej liczby cudzoziemców
	w tysiącach			
2021	313,5	313,5	38,7%	38,2%
2022	595,3	281,8	39,7%	38,7%
2023	849,8	254,5	40,7%	39,2%
2024	1 064,8	215,0	41,5%	39,6%
2025	1 229,3	164,5	42,1%	39,9%
2026	1 353,4	124,1	42,6%	40,2%
2027	1 458,9	105,5	43,1%	40,4%
2028	1 568,0	109,1	43,5%	40,6%
2029	1 679,9	111,9	44,0%	40,8%
2030	1 794,1	114,2	44,5%	41,1%

Aby współczynnik obciążenia demograficznego pozostał na obecnym poziomie (*Tabela 25*) w kilku najbliższych latach liczba cudzoziemców w wieku produkcyjnym musiałaby corocznie przyrastać o 500-600 tys., tzn. kilkakrotnie więcej niż obserwujemy w ostatnich latach. Liczba cudzoziemców w 2030 r. musiałaby wynieść 3,9 mln osób, co stanowiłoby 18% populacji w wieku produkcyjnym. Oznacza to, że aby zatrzymać wzrost współczynnika obciążenia demograficznego na obecnym poziomie, w 2030 r. blisko co piąta osoba w wieku produkcyjnym musiałaby być cudzoziemcem. Wydaje się, że jest to nierealne.

Również zahamowanie przyrostu współczynnika obciążenia demograficznego o połowę (*Tabela 26*) wymagałoby dużego wzrostu liczby cudzoziemców w wieku produkcyjnym. W kilku najbliższych latach liczba cudzoziemców w wieku produkcyjnym musiałaby corocznie przyrastać o 200-300 tys., a w 2030 r. musiałaby wynieść ponad 1,8 mln osób. Oznacza to, że w 2030 r. blisko co dziesiąta osoba w wieku produkcyjnym musiałaby być cudzoziemcem. Coroczny wzrost liczby cudzoziemców o 200-300 tys. także wydaje się mało prawdopodobny, biorąc pod uwagę obserwowany trend malejący przyrostów liczby cudzoziemców: w 2017 r. liczba cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń społecznych wzrosła o 147 tys., a w 2018 r. – o 129 tys., w 2019 r. o 82 tys. osób, a w 2020 roku już tylko o 74 tys. osób.

Dynamiczny wzrost współczynnika obciążenia demograficznego w najbliższych latach wynika z wychodzenia z wieku produkcyjnego i wchodzenia w wiek poprodukcyjny osób z wyżu demograficznego lat powojennych. Wyż ten zastępowany będzie na rynku pracy przez niż demograficzny przełomu XX i XXI wieku. Cudzoziemcy przybywający do Polski mogą w pewnym stopniu poprawić sytuację demograficzną, ale nie zahamują niekorzystnych trendów związanych ze starzeniem się społeczeństwa.

➤ SYMULACJE WPŁYWÓW SKŁADKOWYCH NA UBEZPIECZENIE EMERYTALNE I WYDATKÓW NA EMERYTURY DLA CUDZOZIEMCÓW

W tej części przedstawiliśmy symulacje wpływów składkowych na ubezpieczenie emerytalne oraz wydatków na emerytury wypłacane z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych dla osób z obywatelstwem innym niż polskie. Uwzględniliśmy wyłącznie wpływy składkowe na ubezpieczenie emerytalne cudzoziemców urodzonych po 1948 r. oraz wydatki na emerytury wg nowych zasad, które byłyby przyznane od 2021 r. cudzoziemcom urodzonym po 1948 r. Z uwagi na to, że trudne do przewidzenia jest jak w przyszłości kształtować będzie się liczba cudzoziemców, którzy będą pracowali w Polsce i będą podlegali z tego tytułu ubezpieczeniom społecznym oraz z uwagi na przyjęte założenia wyniki przedstawionych projekcji należy traktować jako realizację pewnych scenariuszy. Symulacje przeprowadziliśmy dla następujących scenariuszy:

- **scenariusz I** – od 2021 r. w Polsce nie będzie cudzoziemców, którzy podlegać będą ubezpieczeniom społecznym (scenariusz ten ma pokazywać jakie wydatki na emerytury z FUS byłyby ponoszone w związku z zaciągniętymi do tej pory zobowiązaniami),
- **scenariusz II** – cudzoziemcy, którzy byli ubezpieczeni na koniec 2020 r., będą podlegać ubezpieczeniom społecznym w Polsce do momentu osiągnięcia wieku emerytalnego (nie będzie nowych ubezpieczonych cudzoziemców; scenariusz ten odpowiada sytuacji, w której cudzoziemcy ubezpieczeni obecnie w Polsce pozostaną w ubezpieczeniu w Polsce do czasu osiągnięcia wieku emerytalnego),
- **scenariusz III** – liczba cudzoziemców od 2021 r. będzie w stałej proporcji do liczby ubezpieczonych (oszacowanej w kohortowym modelu prognostycznym *FUS18*) – proporcja z 2020 r.,
- **scenariusz IV** – liczba ubezpieczonych cudzoziemców w najbliższych pięciu latach (do 2025 r.) będzie rosła w średnim tempie obserwowanym w latach 2018 - 2020, a w następnych latach będzie w stałej proporcji do liczby ubezpieczonych oszacowanej w kohortowym modelu prognostycznym *FUS18*.

W celu wykonania symulacji zbudowaliśmy dedykowany model, który umożliwi prognozowanie wpływów składkowych na ubezpieczenie emerytalne oraz wydatków na emerytury wg nowych zasad wypłacane z FUS dla cudzoziemców. Jest to model kohortowy, w którym najmniejszą niepodzielną jednostką jest kohorta wiekowo-płciowa. Symulacji dokonaliśmy przy założeniach makroekonomicznych otrzymanych z Departamentu Polityki

Makroekonomicznej Ministerstwa Finansów w listopadzie 2020 r. oraz przy wykorzystaniu prognozy demograficznej przygotowanej przez Ministerstwo Finansów w 2020 r. dla celów długoterminowych założeń makroekonomicznych. Przyjeliśmy, że wszyscy cudzoziemcy, którzy kiedykolwiek byli/będą ubezpieczeni w Polsce przejdą na emerytury w ustawowym wieku emerytalnym (65 lat dla mężczyzn i 60 lat dla kobiet).

W scenariuszu I – z uwagi na przyjęte założenie o braku ubezpieczonych cudzoziemców – od 2021 r. nie ma wpływów składkowych od cudzoziemców. W scenariuszu tym wydatki na emerytury cudzoziemców w prognozowanym okresie (2021-2070) stanowią 0,00-0,02% PKB. Oznacza to, że dotychczas zaciągnięte zobowiązania z tytułu pobierania składek na ubezpieczenie emerytalne od cudzoziemców nie będą w przyszłości generowały istotnych wydatków.

W scenariuszu II wpływy składkowe na ubezpieczenie emerytalne od cudzoziemców będą stanowiły coraz mniejszy odsetek wszystkich wpływów składkowych – co wynika z założenia przyjętego w tym scenariuszu. Udział ten maleje z 3,3% w 2021 r. do 0,2% w 2060 r. Od roku 2071 nie będzie w tym scenariuszu wpływów składkowych od cudzoziemców na ubezpieczenie emerytalne. Wydatki na emerytury cudzoziemców w tym scenariuszu rosną i osiągają poziom 0,13% PKB w 2061 roku, a potem maleją do poziomu 0,10% PKB w 2070 r. Również w tym scenariuszu emerytury cudzoziemców nie będą generowały dużych wydatków rocznych (maksymalnie około 2,1% wszystkich wydatków na emerytury z FUS).

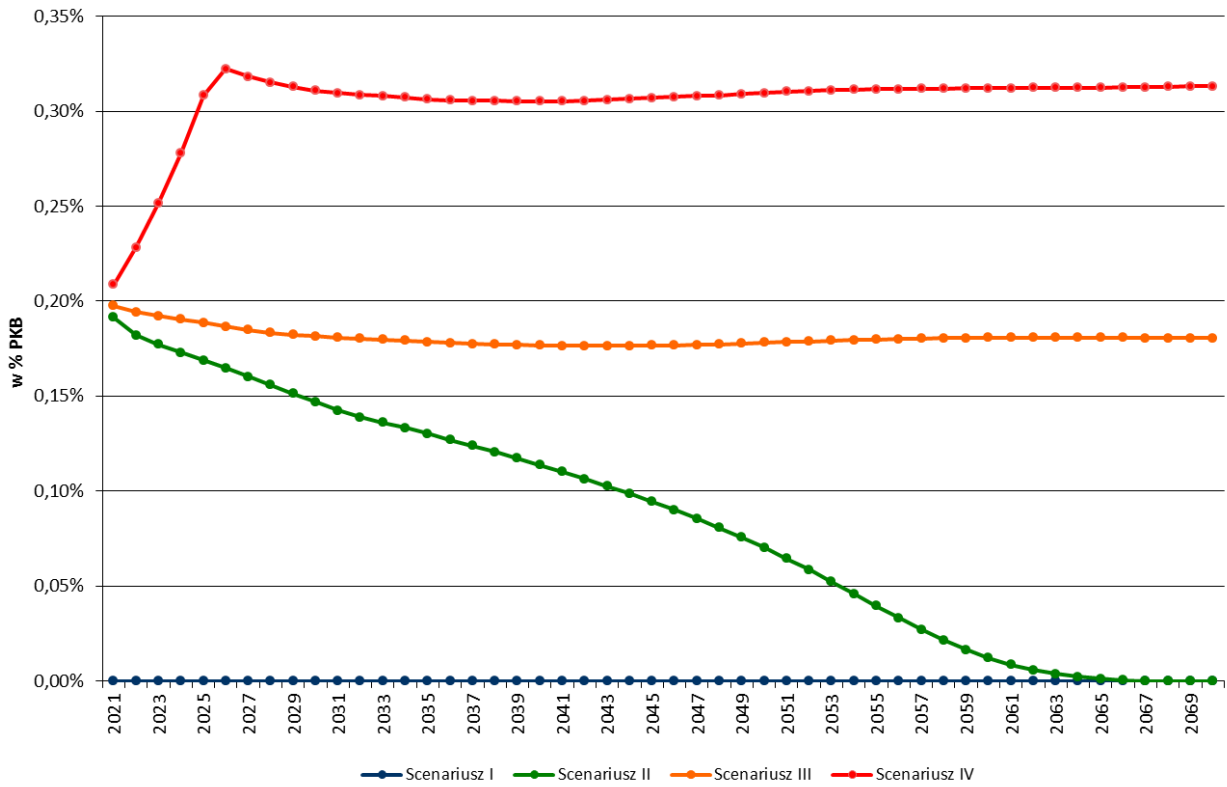
W przypadku scenariusza III wpływy składkowe dla ubezpieczonych cudzoziemców początkowo są zbliżone do wpływów ze scenariusza II. Potem różnica między wpływami w powyższych scenariuszach rośnie. Wynika to z coraz większej różnicy w liczbie ubezpieczonych cudzoziemców między tymi scenariuszami. W scenariuszu III wpływy składkowe dla cudzoziemców stanowią 3,2-3,4% wpływów składkowych na ubezpieczenie emerytalne ogółem i w 2070 r. wynoszą 0,18% PKB. Wydatki na emerytury cudzoziemców w tym scenariuszu rosną do 0,11% PKB w 2070 r., a więc również nie zwiększają bardzo istotnie wydatków na wszystkie emerytury z FUS.

Z uwagi na przyjęte w poszczególnych scenariuszach założenia największe wpływy obserwujemy w scenariuszu IV. Wpływy składkowe rosną do 0,32% PKB w 2026 r., po czym utrzymują się na poziomie 0,31-0,32% PKB. Wydatki na emerytury w scenariuszu IV rosną do 0,18% PKB w 2070 r. (około 3,2% prognozowanych wydatków na emerytury z FUS).

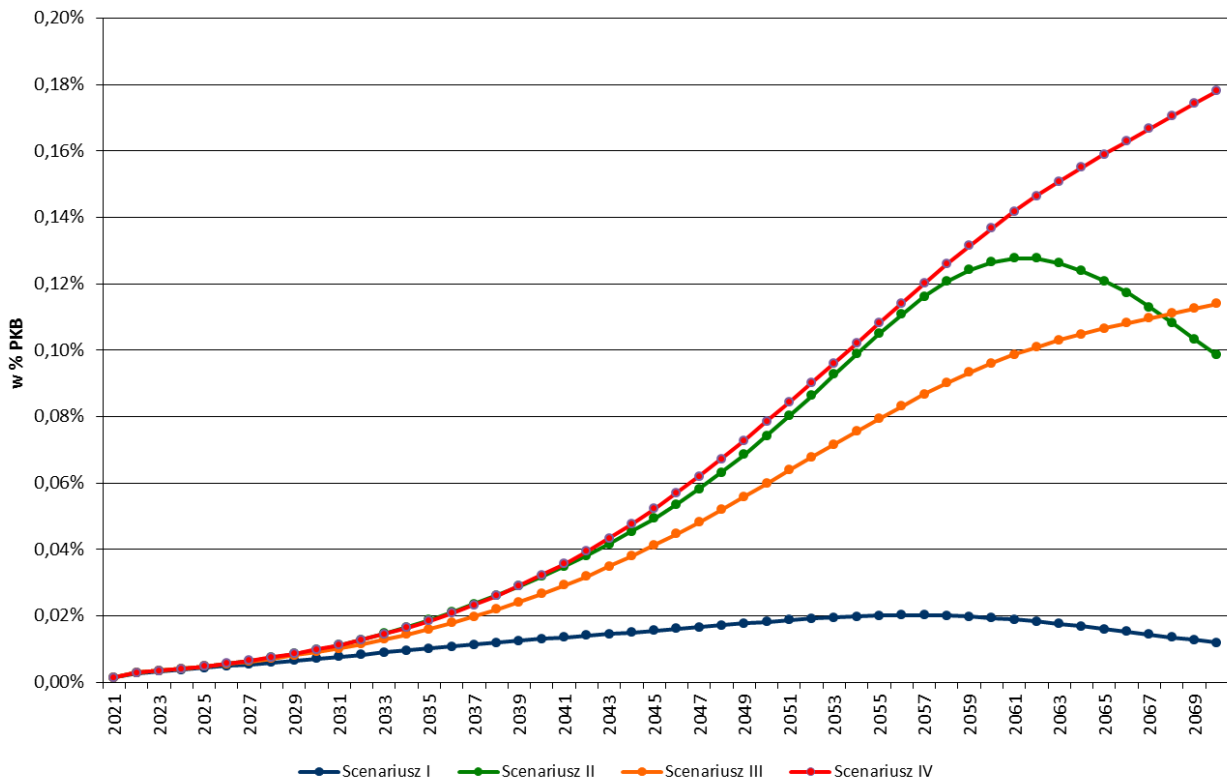
W scenariuszach III oraz IV wpływy składkowe na ubezpieczenie emerytalne przez cały prognozowany okres przewyższają wydatki na emerytury dla cudzoziemców. Przy czym stopień pokrycia wydatków na emerytury cudzoziemców wpływami składkowymi od ubezpieczonych cudzoziemców generalnie maleje. Zmniejszanie to obserwujemy także w scenariuszu II. W scenariuszu II wpływy składkowe na ubezpieczenie emerytalne cudzoziemców pokrywają wydatki na emerytury cudzoziemców do 2049 r. Z uwagi na przyjęte założenie w scenariuszu I od 2021 r. nie ma wpływów składkowych od cudzoziemców i dlatego wydatki na emerytury cudzoziemców są większe od zerowych wpływów składkowych od cudzoziemców przez cały prognozowany okres.

Rosnąca liczba cudzoziemców podlegających ubezpieczeniom społecznym będzie powodowała większe wydatki na emerytury. Cudzoziemcy, którzy obecnie pracują w Polsce po osiągnięciu wieku emerytalnego będą uprawnieni do pobierania emerytury. Skala wypłat emerytur dla cudzoziemców w przyszłości zależeć będzie jednak głównie od tego co wydarzy się w przyszłości. Wydatki na emerytury cudzoziemców obliczone wyłącznie ze składek zapisanych obecnie na kontach w bardzo niewielkim stopniu będą zwiększały wydatki na emerytury (scenariusz I). W przypadku dalszego wzrostu liczby cudzoziemców ubezpieczonych w Polsce (scenariusz IV) rosnąć będzie udział wpływów składkowych od cudzoziemców, ale także udział wydatków na emerytury cudzoziemców. Należy również zwrócić uwagę na fakt, że zmieniająca się liczba cudzoziemców podlegających ubezpieczeniom społecznym w Polsce może wpływać także na emerytury Polaków. Większa liczba ubezpieczonych oznacza bowiem większe przypisy składek na ubezpieczenie emerytalne, a w konsekwencji również większe wskaźniki waloryzacji składek zapisanych na kontach.

Rysunek 23. Symulacje wpływów składkowych na ubezpieczenie emerytalne dla cudzoziemców (osoby urodzone po 1948 r.) – w procencie PKB

Rysunek 24. Symulacje wydatków na emerytury według nowych zasad z FUS dla cudzoziemców (osoby urodzone po 1948 r., emerytury przyznane od 2021 r.) – w procencie PKB

➤ PODSUMOWANIE

Liczba cudzoziemców podlegających ubezpieczeniom społecznym w Polsce rośnie. Przy czym największy wzrost obserwowany jest w ostatnich czterech latach. O ile w latach 2008-2013 udział ubezpieczonych cudzoziemców z krajów UE i spoza UE utrzymywał się na zbliżonym poziomie (odpowiednio 23-25% i 75-77%), to w kolejnych latach rósł udział cudzoziemców spoza UE i w 2020 roku wyniósł 94,7%. Zdecydowana większość cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych, to obywatele Ukrainy. Udział ubezpieczonych Ukraińców rósł do grudnia 2018 r. i osiągnął poziom 73,8% wszystkich cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń społecznych. Następnie, mimo wzrostu liczby ubezpieczonych obywateli Ukrainy, obserwujemy niewielki spadek ich udziału - w grudniu 2019 roku wyniósł on 73,5%, w grudniu 2020 roku - 73,4%.

Większość cudzoziemców podlegających ubezpieczeniom społecznym w Polsce to mężczyźni (w grudniu 2020 r. 65,8%). W populacji cudzoziemców podlegających ubezpieczeniom społecznym dominują osoby w wieku 20-49 lat (84,3% w grudniu 2020 roku). W porównaniu do ogółu ubezpieczonych, wśród ubezpieczonych cudzoziemców większe są udziały osób młodszych, a mniejsze osób starszych. Największą grupę spośród ubezpieczonych cudzoziemców stanowią pracownicy (w grudniu 2020 roku 59,2%). Udział pracowników wśród ubezpieczonych cudzoziemców utrzymuje się na poziomie 57-61%. Natomiast udział cudzoziemców zgłaszanych do ubezpieczeń społecznych z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia lub umowy agencyjnej utrzymuje się na poziomie 30-39%.

Ubezpieczeni cudzoziemcy niewątpliwie poprawiają sytuację finansową ubezpieczeń społecznych w Polsce. Przypis składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe od ubezpieczonych cudzoziemców stanowi jednak stosunkowo niewielki procent całego przypisu. Obecnie również kwota wydatków na świadczenia z ubezpieczeń społecznych dla cudzoziemców jest niewielka. Zobowiązania emerytalne (stany kont ubezpieczonych w ZUS) zaciągnięte do grudnia 2020 r. wobec cudzoziemców z tytułu opłacania składek na ubezpieczenie emerytalne także stanowią niewielki odsetek wszystkich środków zapisanych na kontach w ZUS. Z uwagi na rosnącą liczbę cudzoziemców podlegających ubezpieczeniom społecznym w Polsce w przyszłości wydatki na emerytury cudzoziemców będą coraz większe. Jak wskazują przeprowadzone symulacje skala wypłat emerytur dla cudzoziemców zależy będzie głównie od tego ilu cudzoziemców będzie pracowało w Polsce w przyszłości.